

AKATALPA

Aralık 2024 - Sayı 300

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Halim YAZICI

SARIŞIN BİR KURŞUN GİBİYDİ ZAMAN

Aliki Vuyuklaki'ye

Çocuktum ve griydi geyiklerin ölümü
kırmızı tek bir cümleyle yürüdük ormanlara

Geçerken heceler pikabımın iğnesinden
ardıç aşkları eşlik ediyordu şiirin perisine

Ve kuşlar dikerken ırmakların teleklerini
büyürdü annelerimizin ölümsüz elleri

Kocaman kayalar henüz devrilmemişti
karşı denizin kalbinden Aliki'nin kalbine
sarışın bir kurşun gibi.

Cansu AYDIN

AND OLSUN Kİ

*sevdalar vardır
derin kuyularda*

*eski sarnıçlarda
yaşar
-Behçet Aysan*

gülün yüzü, bülbülün ötüşü ve ölüme karşı yenilgiydi bir zamanlar... derin kuyunun sır olarak sakladığı sevdalar... bir dilek taşı da ben atıyorum içinde göl olarak birikirken binyıllar, haksızlıklara başkaldıran bir şiir olarak büyürken bütün mutsuz sonlara rağmen ve bana yarenlik eden kamıştan kalemimi hüznün ve neşe karışımı bu mor mürekkepli hokkaya daldırıyorum Allah'ım bana dert bağışla diye yakaran Vahidi'nin ya da derdinin çok tatlı olduğunu söyleyen Apollinaire'in aşkı ve umudunu yaşatıp kitap sayfalarında hayat verdiğim kanatlanmış harflerle yıldızlara taşımak adına...

kulaklarımda Dostoyevski ve Sait Faik'in haykırıışları ve hep o şarkı: "Dünyayı güzellik kurtaracak, bir insanı sevmekle başlayacak her şey..." and olsun ki seviye ve güzelliğe adıyorum kendimi kaybolduğum söz labirentinde... nefes oluyorum geçmişin ediplerinin esrarına ve sesimi karıp seslerine kâğıtlara döküyorum onları daha önce söylenmemiş cümlelerce...

Cihan OĞUZ

SNİPER

Sen bir boşluğu sevdin
Orada binlerce harf birleşmeyi bekliyor nafile
Yanına uzanıp bastırmak isterim içindeki çılgılığı, olmaz
Kulağına kışkırtıcı sözler söylesem, sağırsın
Öyleyse bir çırpıda boğmalyım ruhuna yapışan yarasaı
Bu saatten sonra hakikat dediğin en derin pus
Kendime yeni bir sen yakıştıramam

Bir kadına yalnızlığı yakıştıramam, ama ah
Sen bir boşluğa nişan aldın ve parçalandı serçelerin rüyası
Günahlar sırtında küfe olduğunda aldırmaı zabıta
Yol geçen hanına dönmüştü aşk, kervan yolda kırk aşirete ayrıldı

Geri tepti boşluğa attığım yumruk
Ağzım herkesi oyalayacak bir yalana hazırdı
Her sabah kendime söz veriyordum akşam duvaklı olacak diye
Hayat beni sobeleyip kaçıyordu

Nefesim boşuna lağım kokmuyor
Kudurdu içimdeki çomar, izini sildi cinayetini
Yazıklar olsunlar bana kaldı, ahlamlar vahlamalar
Boylu boyunca yerde yatıyordu maktul
Benden başka kimse olmayacaktı başında
Benden başka kimseye güvenmeyecekti
Bensiz çıkmayacaktı bilmediği yollara

Seni sen vurdun aslında beni savuşturmak için
Üstlendim suçu tereddütsüz
Polise yanlış adres verip mahallede dolandım
İnce bileklerim plastik kelepçeye hazırdı
Ekip gelene kadar kedilerle oyalandım

Serdar Abay, Ekrem Acar, Döndü Açıköz, Gülçin Yağmur Akbulut, Hüseyin Alemdar, Yusuf Alper, Arzu Cura Altunbulak, Sevil Avşar, Cansu Aydın, Mücahit Aygören, Güzel Begim, Arda Cevahir, Tahir Musa Ceylan, Cemile Çakır, Âba Müslim Çelik, Filiz Kalkışım Çolak, Ramis Dara, Ahmet Şerif Doğan, İsmail Doruk, Hasan Efe, Orhan Emre, Barış Erdoğan, Nihan Işıker, Kaplan, Levent Karataş, Hüseyin Kural, Hıdır Mutluer, Cihan Oğuz, Mustafa Oğuz, Emin Orhan, Turgut Can Özdemir, Özge Özgen, Zeynep Özkan, Seher Özkök, Mirza Şahin, Ramazan Teknikel, Şerif Tezgörenler, Mehmet Akif Tutumlu, Halim Yazıcı, İsmail Güney Yılmaz.

ENFORMASYON ÇAĞINDA DEVİRİM MÜMKÜN MÜ

Sevil AVŞAR

Enformasyon Çağı'nda DEVİRİM MÜMKÜN DEĞİL; çünkü üretim araçlarının yani bilgisayarların işlevini sürdürmesi ya da işlevsiz kalması birkaç SÖMÜRGEN'in inisiyatifindedir. Bilgi sermayedir ve sıradan insanların kolayca ulaşamayacağı mesafededir. Ulaşabildiğimiz bilgi kırıntıları, kedinin önüne atılan ciğer parçaları kadardır. Biz bir illüzyonun ortasında yuvarlanırken uluslararası sermaye değil uluslarötesi sermaye parmağını kumldatmadan dünyayı yönetmekte ve yok etmektedir. Dünyanın dört bir yanında müsebbibi oldukları savaşların sürmesi kararı, ebedi gardiyanlarımızın iki dudağının arasındadır. Ya da bitmesi kararı. Bırakın maddi manevi değerleri; hayatımızı sürdürebilecek miyiz sorusu kemiriyor beynimizi. Hepimiz tehdit altındayız. Çocuklarımız bu kafeste nasıl yaşayacak sorusuyla korku kaplıyor tüm benliğimizi.

DEVİRİM MÜMKÜN DEĞİL; çünkü haklarımız, sorumluluklarımız ya da devrim tasarılarımız saniyeler içinde bilmemesi gereken kişilere ulaşıyor... Dünya üzerindeki devletlerin çok büyük bölümü terörle yatıp terörle kalkıyor... Dünya savaşlarına gerek yok artık. Merkez ülkelerde savaş korkusu yok, onların devasa güçleri tartışma götürmez bir gerçek. Savaşları da ihraç ettiler nasılsa... Afrika, Asya, Güney Amerika ve Orta Doğu'da onların yönlendirmesiyle bazı halklar iç savaşlarla yıpranıp yok oluyorlar. Ülkelerin sınırları akşamdan sabaha bilgisayarlarla çiziliyor ya da siliniyor.

DEVİRİM MÜMKÜN DEĞİL; çünkü fiziki şartlar engelliyor yapılacak hareketleri. Bir de talebimiz önemli. *Fethedeceğimiz bir fabrika, bir kale, bir askeri üs vb somut bir yer değil, sisler arasından görebileceğimiz soyut bir şey: Bilgi...** Bilgi kimdeyse yöneten o olacaktır.

DEVİRİM MÜMKÜN DEĞİL; çünkü Yapay Zekâda sınırları zorluyor muktedirler. Kısa bir zaman sonra her ülkede Yapay Zekâ hem de ücret istemeden gereken her işi yapabilecek ve kitleler halinde işsizler ordusu gündeme gelecektir. DEVİRİM, bu umutsuzlar ordusunun, işsiz kalanların, (kadın erkek) eşlerinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tutunabilecekleri, inanabilecekleri tek kavramdır ama...

DEVİRİM MÜMKÜN DEĞİL, ÇÜNKÜ DEVİRİM YAPILDI: "ENFORMASYON DEVİRİMİ". Hâlâ devrim hayaliyle yaşayan romantikler var. Yeni bir devrim kim bilir kaç yüzyıl sonra yapılacak. Yakın gelecekte yeni bir devrim yok. Marx analizi muhteşem yaptı. Harfiyen doğrudur söyledikleri ama Komünist devrimle mutlu sonla noktalandı insanların kaderini. Ancak konu insansa; insan kalıplara, planlara, projelere sığmaz. Teknolojiyle yeni ufuklar açtı bilim insanları. Ölene kadar devrim bekleyenler boşuna bekleyecekler. Yine Marx'tan ilhamla diyebilirim ki Marx doğruyu söylemiştir: Üretim araçları değiştiğinde üretim ilişkileri de değişecek ve altyapı üstyapıyı belirleyecektir. Tıpkı Sanayi Devrimi'nde, Enformasyon Devrimi'nde olduğu gibi. DEVİRİM YAPILMIŞTIR: Bilgisayar temel üretim aracı ve bilgi sermayedir. Emek kısa zaman sonra Yapay Zekâya sahip robotlar tarafından devre dışı bırakılacaktır. Şu anda sanayide kısmen uygulanmaktadır.

Gelecek günlerde demokrasi yeni teknolojinin ihtiyaç haline getirdiği taleplerimize cevap veremeyecek ve yeni bir yönetim biçimi bulmak gerekecektir. Bulamazsak sonsuza dek

Ramazan TEKNİKEL

BU BAYGIN KOKULAR

Eski bahçelerde hep aynı resim
Yakut kapısında ıssız evlerin
İnce toprak damlarında
Bu kokular bize yeter

Dere kenarında sırnaşan
Bu ardıç çınar kurbağa sürüsü
Bu baygın kokular
Bunlar bize yeter

yeşeren her ağaç
Diğerlerine der ki
- Siz bizden haber bekleyin
Şimdilik bizden haber bekleyin
Özlediğiniz günlerde bekleyin

Şimdilik bu baygın kokular
Bunlar bize yeter

Levent KARATAŞ

MAHREM

Bakışlarını dök yatağıma
Teninin orkide kokusunu
Hevesle sokul bana
Öpmeyi bilmeyen dudaklarımla

Buğunu sür boynuma
Kalbinin atışını işiteyim
Bilgiçliğini başkasına sakla
Çırılçıplak sarıl bana.

Kasım sonu, Acıbadem

diktayla güdülen halklar ve 'Merkez' ülkelerdeki aristokratlardan oluşan iki kutuplu bir dünya beklemektedir bizi. Ya da belirsizlik çok yakın bir zamanda 'Merkez' ülkeler dahil her ülkede iktidarı ele geçirecektir. Bu şartlar altında örgütlü bir devrim gerçekleştirmek ancak bir ütopya konusu olabilir.

DEVİRİM MÜMKÜN MÜ? DEĞİL! Çünkü yakın bir gelecekte dünyanın bütününe kavrayıp ele geçirecek ve yıllar sürececek çok koyu bir kaos bekliyor gezegeni. Çok koyu!

* Bkz. Sevil Avşar, "21. Yüzyılın Şifresi Üreticide Değil Tüketicide", *Akatalpa*, Ağustos 2013, Sayı 164, s. 12

Yusuf ALPER

“ANNEN YOK KİMSEN YOK”

Yoğun karmaşada koşturma
Kaygıyla bir çocuk beni arıyormuş
Yaslanıp ağlamak için
Ben “bin yıldır oturan kaya”
Yaslanıp bir duvara gibi ağlamak

Arıyor arıyor bulamıyor gözleri
-Animistik mi oldu Ceylan kardeşim-
Faltaşı gibi açık acılı kaygılı
Arıyor bulamıyor çaresiz
Bilmiyor ki sonra bulacak belki

Çok sular geçecek köprülerden
Çok gözyaşı çok acılar akacak
Tuna’dan Ganj’a kadar bütün sularda
Okyanusun bağrında toplanacak
Bilecek ki bir düşten uyanacak

Yaslanıp annesine gibi ağlamak
Saçını okşamak saçını örmek
Yanağından bir damla yaş düşecek
Annenin gözünden ırmak akacak
“Annen yok kimsen yok”

Mustafa OĞUZ

YOKLUK

Hani bir ışıltı düşse hayata
Pencereye bir güvercin konsa örneğin
İyi bir şey doldursa odamı
İçim sığmasa içime
Yok

Nasıl desem de yırtsam içimdeki tortuyu
Çıkarsam kendimi kara kuyudan
Çağiltılı sokak sesleriyle çalsam kapıları
Biraz renk gelse dilimdeki sözcüklere
Yok

Uyumak için anlamı olsa uyuların
Düşlerin sonsuzluğunda yüzsem geceleri
Göğü boğmasa koyu sis bulutu
Göğsüme düşse mehtabın çıldırtan ışığı
Yok

Yarına taşıyacak sözlerim olsa çocukları
Gençlerin umudu olsam bağlasam bu topraklara
Bebeklerin parlak geleceğinden
Bir ışık taşısam karanlıklara
İnadına inadına umut saçsam
Yok

Yoklukta boğuluyorum her gün
Nefes almak hem anlamsız hem de zor
Çıkıp gideceğim kendimden
Kapısını aralayacak bir dil
Yok

Âba Müslim ÇELİK

AHALİ KAHVESİ’NDE

sessiz alevleri, gerilimli ah’lar
şehir çarpıyor, göğsümde zıst Erenköy
akışıyor sesler ardı sıra
nöbetçiyim bu oyuna gönüllü
suskun ve sensizlikte dağılan nar
öykü’nün öyküsü

ölüm mü? Öldü O;
sağalan baş belirdi
babişko! götürsene beni
o, masal ülkeye

çayda çırılar omuz omuza
dalmış depderin bir uykuya
Murat Suyu’nda başı yazmalı
ergen gençlerin sureti ışılar
oynaşan yansımalarla...
korkmiyem şu cılk hayattan
çok çiğ çağ oysam ki! ahali
canından bezer **Körler Ülkesi**’nde
aklin alabildiğine tedirgin olur-
yorum! Handiye gölgemin ölümüyle sessiz sinema
ben mi? Ötekiyim hâlâ...

Cemile ÇAKIR

KORKUYORUM AMA...

Kaburgamın içindeki kelebeği çayırlara salmak istiyorum.
Korkuyorum, ya kanadını kırarlarsa diye,
bir çocuk elinde ağıyla, koşuyor kelebeğin peşinde.

Kaburgamın içindeki güvercini gökyüzüne salmak istiyorum.
Korkuyorum avlarlar diye,
avlayıp kafese tıkarlar, posta güvercini yaparlar
ruhunu parçalayıp taklacı kırlarlar...

Kaburgamın içindeki albatrosu enginlere salmak istiyorum
Korkuyorum okyanusunu yitirir diye,
yakalayıp zincire vururlar, kırarlar kanatlarını...

Ah, korkuyorum ama
sıgırmıyor yüreğim göğüs kafesimin zindanına.

23 Haziran 2023

Barış ERDOĞAN

“Ölünün huzurunda tüm kavgalar biter.”
Zola

Ben sırtımdan hançerleyene değil, düşüncemi bulandırana sabredemiyorum.

Sabır gibi bir simyayı kim gördü, der Mevlana. Ben görmedim. Ama sabrın simyasını gören birisi vardı: Joe Ligon. Hikâyesi ilginç: Dünyanın yuvarlak olduğundan habersiz suçsuz yere hapse düştü. Müebbet verdiler. Ailesi nüfustan düşürülmesini istedi, reddedildi. Yetmiş yıl sonra güneşi gördü. Güneşi gördüğü gün Nâzım'ın dizelerinden haberi olsaydı, “Bugün pazar./ Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar./ Ve ben ömrümde ilk defa gökyüzünün bu kadar benden uzak/ bu kadar mavi/ bu kadar geniş olduğuna şaşarak/ kımlıdanmadan durdum.” diye mırıldanır mıydı, kuşkusuz. Tanrı'ya yalvardı: Mahkûmiyette geçen ömrümü istiyorum. Ligon'u ne Tanrı duydu ne de çevresindekiler. Sabretti. Sadece sabretti. Son kez dua etti: Tanrı'm, öbür dünyada hesap vermem. Dedi ve son nefesini verdi.

Hipersomniaya (uyuma hastalığı) yakalanan bir Hintli, uyudu, uyanmasını beklediler, uyanacak gibi değil. Sersem sepelek bir halde uyandırıp karnını doyurdular, çimdirip yatırdılar. Annesi öleceğini düşünerek duaya başladı. Duası çok uzun sürmesine rağmen kabul görmedi, üç yüz gün sonra o da uyandı. İki ay kadar zor tuttular ayakta, iki ay sonra tekrar uykuya daldı. Uyandığında tekrar uyumak için hep sabır gösterdi.

Cam süngerin haberi olmadı bunlardan. Kendi ömrüne de bir yıl biçemedi. Bilim insanları on bin yıl olarak kayda geçtiler. Bir hydra (tatlı su polipi) oradan geçiyordu, duydu ve güldü: Pardon, ben... Bilim insanları kayda geçtiler, yirmi kuşak geçti, öleceği yok. Ölümsüzdü. Sabretti. Ömür neydi sahi? Birazcık sabır. Ölümsüzlük? Onun tanımı çok.

Normal ölüm, herkese kısmet olmaz. Kimseyi üzmeden püf deyip gözleri kapamaktır normal ölüm. Sonsuza değin uyumak koyalım adını. Hele dingin bir ikindiüstü gelirse... Zola bu tür bir ölümden dem vurur ki kendisinin nasıl öldüğünü (ne yazık ki baca tıkanıklığının yol açtığı gaz zehirlenmesinden olacak) merak ettirir: “Ne güzel bir dinlenme olacaktı! Sadece otları eğen kuş ayaklarının hafif seslerini duyacaktı. Kimse başının üstünde yürümeyecek, sonsuza dek rahatsız edilmeyen yuvasında yatacaktı. Bu, üzerinde güneşin parladığı bir ölüm, kirlilerin dinginliğinde sonsuz bir uyku olacaktı.”

Okurun aklını başından alacak bir ölüm daha bilirim ki adam ölmek istiyor, bir türlü ölmüyor, ölemiyor, küçüldükçe küçülüyor. Aman Tanrı'm, sabah akşam edilen dualar da işe yaramıyor. Bıçak gibi kesecek kuvvetli dualar arıyor, buluyor da. Gel gör ki adam - düşmanının başına vermesin-cırcırböceğine dönüşüyor. Durmadan ötüyor. Üç yıl, beş yıl, dalya... Ölümsüzlük de feci ölümdür. Dalya diyenlerin bellekleri sıfırlanıyor ki yeniden doldurmak bir dalya daha gerektirir.

Dalya dediğim gün deniz gören bir yamaçta hayatta iken boğduğum aslanların kabartmasıyla dolu bir lahitte sonsuzluğa uzanmak isterim. Lahdimin çevresini belladonna otu boğsun, kadınların gözbebeklerini açsın. Belladonna sözcüğünün arka yüzünü okudum. “Bella donna”, dersem “güzel kadın”, bileşik yazarsam “dulavratotu” anlamı kazanır. Bilim insanları “atropa belladonna”yı yanlışlıkla göz damlası niyetiyle gözlerine

CEM

Beni kim öldürdü? Bilmiyorum...
Bilmiyorum yüksekten düşen umutları
Ve inancı sırtında bir hançer gibi taşıyan zamanı.
Dinliyorum şehrin çığlığını, bir hana sığımış ortaçağını.
Delisini, aşkını ve ahlarnı...
Bir ölüm geçmişti, diyorum bu kentin meydanından,
Bir çınar yaprağından koca bir tarih yazılmıştı.
Gölgeler göze göre değildi serinlikte,
Bazen üşütürdü içindeki bedeni.
Bilmiyorum ne zaman nefesim dağılmıştı güne?
Son soğukluğum bir ustura izinde...
Büyüktüm, güzeldim ve Cem'dim ben ülkeme,
Bir şair suskunluğuyum şimdi kendime;
Bir semt oldu bana olan ihanet,
Bir semt asılı kendi haline.
Sessiz bir toprağın içindeki yas,
Esrik korkusundaki telaşla
Gömüldüm kendi ömrüme.

damlatırlarsa gözbebeği büyür, hoş görünür ama dozunu kaçırır körülüğe teslim olur. Atropa'nın aile kütüğüne baktım, Google ağzımı açık bıraktı: “Efsaneye göre insanların hayatı Üç Tanrıçanın elinde bulunurdu. Bunlardan Lachesis elindeki hayat yumağını tutardı ve görevi doğumlara göz kulak olmaktı. Clotho'unki ip eğirmek (Kaderlerini belirlemek), Atropos'unki ise bu ipliği keserek insan hayatına son vermektir.”

Ben dulavratotunu bırakıp lahdime geri döneyim. Yakup Kadri'nin, “Firavun'un açık lahitlerindeki boğuk yankuları dinledim.” hikâyesine benzemezdi lahdim. İniltilisini içine akıtan bir ölümlü. Sonra mahşeri bekle. Sanki bize bir tür mahşeri yaşatmadılar bu topraklarda. Lahitten vazgeçtim, mezar yeri bırakmadılar. Ha, cehennem orta yerinde olsa da lahdimi isterim. Su içtiğim çanak çömlek, şımşır tarağım, odun eylediğim nacağım, ayran tasım... Altın ve gümüş gibi değerli madenler bu dünyada kısmet olmadı. Tek kat lahit yeter. Bu, İskender'in lahdı mi olur yoksa Akhilleus'un lahdı mi, keseme bağlı. Kabartmaların üstüne, “Bu dünyada rahat etmedin, bari öte dünyada rahat uyu ey ölümlü!” ifadesini yazmalarını vasiyet edeceğim. Yüzüm denize dönük. Fikret'le Yahya Kemal bu fırsatı Aşçıyan'da kaçırdılar. Çünkü ölümlerdi. Yaslarını tutacakları bir ölümleri bile yoktu. Kendilerini yokladılar, ölüydüler.

Ey okur, şimdi bir daire çiz, adını sabır koy. Ne varsa doldur. Doldur korkma! Uyandığında düşünceni meşgul edenleri de doldur. Adı sabır olan o daire durmadan devreder, devrettikçe genişler. Yalnız daire'nin devir'den geldiğini, bir gün bir başka mekâna yuvarlanıp gideceğini unutma! Ardında toz bırakır, aldırma. Toz da bir gün dincektir. O da sabır ister. Picould'nun, Ev Kuralları'nda bir cümlesi vardı: “Birinin ölümü, çekilen dişinin ardından bıraktığı oyuğa benziyor. Çiğneyebilir, yemek yiyebilirsiniz, daha pek çok başka dişiniz vardır ama diliniz hep tüm sinirlerin daha halen hassas olduğu o boşluğa gider.” O boşluk hissi ne zaman kaybolur? Kovuğun kan taşıyan kılcal damarlarının körelmesiyle. Körelmesini istiyor musun? Evetse, sabır gerektirir. Hayırsa kovuğu derinleştirmeyi sürdür. Çünkü bir gün birisi ölümden muaf tutulacak. Belki o sensindir.

Mehmet Akif TUTUMLU

ANTİK FELSEFE

Yağmur,
sis, rüzgâr,
yalnızlık.

Üst üste hapsirince
attım kendimi,
kuşların sığındığı
bir saçak altına.

Çok yaşa, dedim
Kendime.

Birden Silenos'un
zamanı ve sisi
delen sesi:
Düşüncesizlik etme!

Ah Silenos, bir bilsen,
kimsenin
daha çok yaşamadığını,
şii hissedenden.

Gülçin Yağmur AKBULUT

YAĞMUR'A MİRAS

Annemden bana kalan
ölümün alevden adı
miras mıdır ayrılık

Hayaline hasret kaldığım
yüzünü hiç görmediğim
ne vardı erken gidecek

Boş odalarında kalbimin
eksik yaralı ve ürkek
aradığım aşk gibisin

Gözümde sakladığım yaş
hep aradığım telaşsın
nasıl bir sıcaklıksın sen

Göklere baktı seni gördü
çilesiyle yoğruldu
karanlık ve yalnız odaların

Kurdu kuşu tanıdı el yordamıyla
kızın biraz şair oldu
sen misin görünmez kanatları

Tahir Musa CEYLAN

KOKUSU LEYLAK

Tehdit edici bir mavilik var gözlerinde
soğuk, içten içe kopuk
işte o kısım delirtiyor beni
denizin en dibinden almış gibi rengini
o kadar boğulmuş, onca ıslak
mahrem olduğu kadar çıplıyor,
o hal kokusu leylak

Sesinde melodiler bedeninde şelaleler
olsa da, kendi de köpeği gibi verem
en boğuk kuytuda yaşar, eli yüzüyle sırdaş
içinde şişen kahkaha, üstünde nem ve küf
erimiş ten, makas payı bile bırakmayan kumaş

İran Faresi gibi kopardığı her çiçeği taşır kuytusuna
durup dururken kendini tanrıya şikâyet eder bir de
tanrı ona hesabî davranmaz, günahını soğutur
ama içindeki halilürrahman gölünde
duaları dinlemese de dualar onu dinler
dinledikçe buhurunda boğulur

Evin her yeri anneden kalma dantel anglezler
yoksulluğunu örtüp ona soyluluk veren şeyler
yalnız anne baba değil, sülale boyu böyle
hepsi dalfes takmış, ince dal gibi Çerkezler

Mücahit AYGÖREN

SEZİP ANSEVER

Anamdan hoş emzirdin beni
Sütten faydalı sevgiyle
Bulutları sağaltırım isterse gece
Durulup çoşarım loş yağmuruna

Otobüsten fazla gezdirdin beni
Aşk rehberimsin farklı coğrafyalar
Kara gözlerinde eminim, son karar
Tutuşuruz Latin ateşi danslarda

Şampanya ne senin sarhoşluğunda
Dördüncü gözüksün, müzikal rüya
Sesini yankılar, şiirle seslerim aşkı
Aydınlanır tam yeri mayhoşluğunda

Sezip anseverim, carpe diem
Turgut değilim ama uyarım sana
Dilhan berkim göğsüne, yaşamına
Yüce ülküyüm öyküne canparem

Âhenkten evvel ararım seni
Bütünümlü senle yarım şiirim yok
Daha öz/gün şiir bilmem senden
Yarımdan önce ilân-ı cumhuriyet...

8 Ekim 2024, Yolda

SEVDA ALTINKAYA ÜZERİNE

Arda CEVAHİR

Dolaysız aracılık olarak gerçekleşen bilgiye, eleştiri diyoruz. Dışsalla zorunlu bir ilişki biçiminde açığa çıkan bu bilgi, yine zorunlu olarak kendini yanıt biçiminde araçsallaştıran içsellikten başkası değildir, içsellik bir karşıtlık olarak dışsala açılımından başka bir şey değildir.

Bu anlamda yazı sanatı, bu, ister şiir olsun ister düzyazı, çağın egemen aklına karşı, çözümsel bir eleştiri, eleştirel öznellik olarak belirir. Yine bu düşünce, çağın değerli ağızlarınca dile getirilme onurunu ancak çağın kimi değerli ağızlarının ağızının payını vermekle elde edecektir. Böylelikle örneğin bir şiir, surları aşır alt sınıflara yayıldığı sürece evrenselleşir, tikellikte dillendirilmiş ortak bir başkaldırı halini alır. Bu şiir, şimdi artık herkesindir, şairi göçmüş ya da unutulmuş olsa bile her dönem yeniden doğar, devinir, toplumsal ve tarihsel bir birliğin ortak bilinci olur.

O halde bir şaire, öykücüye, onun dilinç – poetik-yapısına yönelik her eleştiri, yaşadığı dönemin özgül koşullarını içermek zorundadır, yazıldığı dönemin mülkiyet ilişkilerinden bağımsız dile getirilememek zorundadır. Eleştirinin kendisi de, onunla ortak bir aşmanın aracı olacaktır çünkü. Yer aldığı bilgiyle ve onun aracılığıyla, onun içinde özünecedir, bu bilgi içerisinde yarına etkiyecektir. Eleştiri, bu edebiyatçının kim olduğu ve ne yazdığından beride, diyelim, parasızlık yüzünden acı çektiyse, paraya kavuşsa da sürece bu acının derinliğinde gerçekleşecektir. Duyduğu acı gerçeğin ta kendisi olmakla, tutunacak bir dalın yokluğu olsa da, bir dala tutunmaktan başka varoluşunun bulunmadığı hakikat düzleminde gerçekleşir, bu durumda eleştirinin eksikliği yapının değil, dünyanın eksikliğini gidermeye yönelecektir. Bilgi, eleştiri olarak, saltık hakikatin betimlemesinde kendini edimleyecektir. Eleştirinin amacı böylece, söz konusu yazıncının kendine yarattığı dünyanın tersine, yer aldığı dünyanın yaratımı olarak kendisinin ne olduğunun bilgisi olacaktır. Diyalektik olmak zorundadır.

Öyleyse bir diyalektiğin bütünsel şeması olarak sentetik bir hükme varılacaksa, eleştiri devrimci olmaya mecburdur, bir devrimin varlığıdır, varlığı devrimdir.

Sevda Altinkaya... Devrimsel eleştirinin özhükümlerine sahip bir bilinç, içinde yaşadığımız dil dünyasının dışında bir başka gezegen, konuştuğumuz dilincin ortasında bir yaban. Bildiğimiz tüm etkimleri silip süpürerek aramızda dolaşan bir sağır dilsiz. Eğer şiir, girişilen eylem olarak köyü yangından kurtarmaksa, yangını başka yere aktaran bir varoluşla baş başayız kalemi karşısında. Şairler arasında ya da insanlar arasında gördüğümüz bir başkasıyla değil, bizi gören başka biriyle karşı karşıyayız.

Eğer şiir sanatı, aşkın bir dünya karşısında onu bir aşma değil de ona doğru aşkınlaşma deneyimiye, düşünüm aracılığıyla açıklamak bildikçe cahilleşmeye, şiirin şiir, şairin şair olduğunun biricik kanıtı dünyaya aşkınlaştıkça kendi varlığının sınırını aşmamaksa, Altinkaya, dünyanın özne-nesnellikle kendinin nesne-öznelliğini ayrımsız

örtüstürebilen şiir-bilinç olarak dünyaya mevcuttur: “Kralımız korkusuzca çizdiği için halkın silüetini/halk kendisinden çok gölgesine inanır.” – Bana Yeni Cepheler Gerek-

Bir şiirin ana amacı görünürken göstermek, şairin amacı başkalaşırken başkalaştırmak olduğu sürece, sözcüklerinin ötesinde, özne nesnellik nesne özneliği kapsamı bağlamında imgesinin ötesine aşan bir bilinç vardır bu imge kalıbında, şair yoktur, dünya vardır, nesnel gerçekliğin bir topluluk nesnellik olup onu sınıfsallaştırdığı, görünümünü yine nesnel bir nesne, imge biçiminde ona yansıtarak özneliğine çağırıldığı özne bir girişim, düpedüz şair olarak dünyaya aşkınlaştıkça kendini bulan bütünsel bir ilişki bilinci vardır ve göstermek istediğimiz de bu yetkin akıldır. Nitekim, şairlikte aradığımız ‘iyi’ de budur: İyi şiir dediğimizin mümkünü şu üç ögenin sentetik birliğidir: Ortasında kuşatılmış olmakla nesnel varlık, nesnel varlığın kuşatması ortasında öznellik ve onu olmamakla ikisiyle de sürdürülen aşkınlık ya da bağlılık. Kusursuz bir dizede imge nesnel gerçekliğiyle ne denli örtüşürse şiir o denli estetik yetkinliğe erişir.

“Orada kalmak için hiçbir yeri terk etmezsin” – Yerliler ve Bayat Şeyler-

Dışsalın gerçek sıradanlığını reddetmekle içsellik gerçekliğini kabul etmemek üzere kurulu çifte bir edim söz konusudur burada: Nesnellik alır, görünen ve görünmeyen, öte ve beri, birbirinin aykırısı olan iki öge olarak şairliğinde bütünleştirir, kendini şairleştirir, birbirinin geleceği tarzında ayrıksı düğümlemlerle birbirine bütünler: “Beni bir son bekliyor, az sonra orada olmam gerek” – Sonaryum-

Baktığın zaman, bu sözü yazanın bireysel varoluşu, kimliği, cinsiyeti, elâlemden hangi kişi olduğu silinmiştir, ‘şiirlik güzeli’ olması gerektiği biçimde kendi bilimselliği koşulunda düşünen ‘Şair’ konuşmaktadır burada, şiiri şairce şairi şiirce ortaya koyan bir pratik aklın varlığıdır düşünen.

Felsefe, varlık nedir diye sorar ancak sanat var olanın ne olduğunu belirtmekle yükümlüdür. Altinkaya, gördüğünün ne olduğunu görmek zorunda olduğu biçimde gözlemler, olduğu şey olmaktan koparmaksızın sokaktaki insana nasıl görünmesi gerektiği biçimde kadraja alır, görünenden görmesi gerekeni görünmesi gerektiği hâlde görüye sunar. Karşımızda yepyeni, tertemiz ve eksiksiz bir şair belirirken, sözcük, ıssızlaşır, düşünce çekilir, karşımıza hayatın hayat gibi olduğu bir dünya serilir:

*“mümkünse sırayla ölelim.
çok felaket önledim ben doğurmayarak
büyüdükçe ne kadar küçük olduğumu fark ettiğimde
kendine bir odasızlık kadar yapıştığımı bildiğim için
savaştan sonra ülke değiştiren sınırköy
yaşamı hiç bilmedik
parçalanmaktan yorulmayan kayaların inadıydı toprak
parçalarını içine gömen bu düşmanın üzerinde
bütün hayvanlığımızla tepindik seninle.
bir felaketi önlemek için
sana ne anlattılsa
ona inanmadığımı bildiğim için
etimle kemiğimle buradayım.”*

Döndü AÇIKGÖZ

YAĞMURDAN SONRA

Önce yağmur yağdı
Sen gittin sonra
Kaç yanlış çıktı ayrılıktan
Gezer gezer gelirim arka bahçeleri

Durup durup bir yalnızlığı tartıyorum
Severmişim gibi tutuyorum bardağı
Taze çiçekler soluyor ağırlık çöküyor güne
Ne zaman geçtim yoldaki su birikintisini
Şu evleri
Sen varken diye başlayan bu şiir
Hatırlatıyor
Ağlamaklı bir ayrılığı

Şehirler fesleğen kokar sabahları
Her gece birilerini uğurlar
Hatme çiçeklerini sevdiğin bögürtlenli sokakta
Günün en alımlı kederini birlikte uğurladık
Hangi dağın türküsünü söylesem akşam
Seni bir namlunun ucunda hatırlarım

Denizden eser rüzgâr dolgun buğday başaklarına
Sen uzun bir kıştan uyanırsın
Şemsiyeli kadınlar gelip girer koluna
Gögün eteklerine savurursun sevdamızı

Hiç kimse konuşmaz seni
Pencerede gün bitmek üzere
Yol bittikçe dudakların kızıl bir ufka benzer
Aşk dersin aşk okurum
Sesin hangi gökten gelir

Kaç yıldır ölüyüm
Kaç yıldır bu sokakta
Gittiğinden beri

İsmail DORUK

SEN SÖYLE

Zimmi durumlar
Öyle ya gelir geçer her şey
Yaşayanların dünyasındasın
Tutar elinden başka bir el

Boyuna kıvranırsın
Bir şeyler olacak diye
Önüne dökülecek insan kırıntıları
Kısmetini bulursun on yaş ötede

Sana zahmet soluklandır beni
Gözünden göreyim ferinden ışığından
Nerem ağrıyor bulmadım sen söyle
Sen anlat cümle manasızlıkları

Başkasına yükledim işte gene
Bir hurç gibiyim el âlemin sırtında
Kokmaya başladı ciğerlerim
Hiç çekinme öldüysem hemen söyle

Nihan IŞIKER

HENÜZ DEĞİL

Ne oldu diye sorma
Zamanı gelince sen anlatacaksın
Gelmemiş bir günün hüznünü yaşatmak yakışık almaz

Hıdır MUTLUER

SİS

sis her zaman vardı
dağların zirvelerinde, derin vadilerde, akarsuların üzerinde
yine de seçilebiliyordu ve güzeldi bazı şeyler dağlarda ve
vadilerde
sonra koyulaştı sis, büyüdü, arttı iştahı
dağları seçemez olduk akarsuları ve vadileri de

dönüp ovalara baktık, yönümüz yöremiz henüz sütliman
bak işte orda yalnız bir ahlat ağacı
belki dalında bir çift serçe belki bozkırı gözleyen bir
üveyik
ötede sıra selviler bir dans için rüzgârla randevuda
beride kasabalar köyler harman yerleri
sesler ve renkler gözlerimizin önünde
gökyüzü hâlâ üstümüzde, mavi

ama durmaya niyeti yoktu sisin
o yalnız ahlat ağacı bir sisin homurdanan gövdesi artık
şurada bir köy yok, önce evleri sonra sokakları koca
kentleri yuttu bir bir
katran gibi yapışkan bir sis yalnız her yerde
her şeyin üstünde
her şeyin içinde her şeyin dışında

nihayet evlerimiz kaldı bize, bakacak
saksıda çiçekler duvarda televizyon
sokağı unutmuş çocuklar evlerden ve eşyalardan eski
anneler babalar
ve bir avuntunun limanı olmuş hikâyeler
evlerimiz kaldı her şeyin eskisi ve her şeyin yalnızı

kaybetmeyelim diye son sığınağımızı
kapandı dışarıya bakan pencereler
kapandı dışarıya açılan kapılar
artık başımızın üstünde bir gök yok
ne saçaklarda serçeler ne pencere önünde bir çift kumru
yalnız evler kaldı her şeyin eskisi her şeyin yalnızı

durmadı sis durmaya yeltenmedi bile
gelip evlerimizin içine de yerleşti
anneler daha da eskidi babalar gidip dualara yerleşti
el yordamıyla arandı eşyalar bir odadan bir odaya kapılar
gözlerden çekildi çocuklar gidip bir ağıda yerleşti

yoğun bir sis kaldı geride her şeyin galibi
yoğun bir sessizlik eşlik etti ona her şeyin galibi

en sonra hikâyeler de bitti
bir masal dillendirildi: insan ve dünya
her şeyin yalnızı her şeyin eskisi

ŞİİRDEKİ EMPATİ VE SEMPATİ İŞLEYİŞİ

Hasan EFE

Her gün şiir okunmasa da yazılı bir şeylere göz atarız.
Çoğu kişi farkına varmaz bunun.

Edebiyata ilgi duymasa da okur.

Elinde ve etraftaki kısa, uzun metinlere göz atıp geçer.
Kimileyin bakar, bazen de görür.

Sözgelimi televizyon alt yazılarındaki haberler, sokaktaki reklam panoları, vitrindeki yazılar, duvar ilanları, kamyon üzerindeki sözler, hastane ya da bir devlet dairesinde yer alan uyarılar bizi etkiler.

Etkilenmememiz olası değil. Çünkü zihnimizi yöneten iki unsur bunda aktiftir.

Biri bizi kavrayıp avcunun içine alan bir bilinç, diğeri de bilinçaltımız. Bunlarla yol alırız yaşamda. Yukarıda söz konusu olan görme ve bakma eylemleri bu doğrultuda işler. Zihin işleyişimizin etkili nesnesi beyin, bilinçli olarak yapılan işlerde çok fazla enerji harcar. Enerjinin sürekliliği canlı yapısına uymaz. Bu nedenle enerji kesik olarak kullanılmaktadır.

Enerji böylece azaltılarak tüketilir.

Ayakta kalabilmek için kullandığımız zorunlu bir gereksinimdir enerji.

Örneğin bir dersin ortalama kırk beş ya da bir saat olması, işyerlerindeki çalışmalarda sabah ile öğlen arasında ara verilmesi, yolculukta çay ve yemek molaları, şiir okuma araları da öyle. Hepsi enerjinin fazla tüketilmemesi içindir.

Bu ara, dolum (enerji birikimi) olarak düşünülmelidir.

Biz o zaman neyi ne zaman öğreneceğiz ya da gerçekleştireceğiz?

Enerjimizi yükselttiğimizde!

Yeni bir bilginin öğrenilmesi ve bir şeylerin yapılmasında bilinçlilik devreye girer. Bu arada bilinç işlerken bilinçaltından da çalışılan konu ile ilgili gerekli olanlar çekilip yepyeni işler başarılır.

Enerjinin yükseldiği bu zaman dilimi farkındalıktır.

Farkındalıkla yapılanlar bilinçli durumumuzla ilgilidir. Bilinçaltı ise farkına varmadan yaptıklarımızdır. Asıl bizi canlı ve diri tutandır. Örneğin otomatik hareketler; nefes alma, uyuma, yürüme, araç kullanma, yazı yazma, yemek yeme... Yaşanılan olay ve duygularla (istek, arzu, korku...) hareket eden bilinç önemli analizler yapsa da bilinçaltı bunlardan kendisi için gerekli olmayanları önemsemez, bırakır. Bir yerde bilinçaltı mantıksız çalışır.

Böyle çalışan bir beyin, çevremizde gördüklerimizle onları algılamamızın aynı şey olmadığını bilir.

Öte yandan ayna nöronların (empati), başkalarının bizim oluş, kılış ve davranışlarımızı da etkilediğini göz önünde tutmak gerekir. Bir şiirde, şiiri okuyanın ne hissettiği, ayna nöronlarda ortaya çıkar.

Varlık akışında çoğumuzun kullandığı empati kavramı başkasının zihin algısını anlamakla ilgilidir.

Empati kavramını duygusal olarak kabul etsek de duygunun bir başka kavramı da sempatidir. Sempatî duygusal ağırlıklar taşır. Karşımızdakinin zihin ilgisini anlamaktan çok, ona karşı hislerimiz daha yoğundur.

Aslında her iki kavramı, yani empati ve sempatiyi tam olarak ayırtırmak zor olsa da duygusal işlevleri farklıdır.

Empatiyle okunan bir şiirin algı, anlam ve çözümünde olumlu çıkarım ya da karar verme etkisi oldukça yüksektir.

Güzel BEGİM

ÇIĞ GİBİ YUVARLANAN İSTIRAP

Her şey eski;
güneşe gözlerini dikmek
ve ondaki toz parçalarını görmek,
yüreğinde ne olduğunu bilmek için saati sormak,
yavaşça konuşarak anlaşmak ve aynı andaki anlamsızlık,
sonra bir çalılık gibi gönlünü
sürüyerek gitmek yolun ortasından.

Her şey eski;
hafif bir rüzgâr gibi bir gönüle girmek ama ona ters ters bakarak geri çıkmak,
hislerin tehdit edildiğindeyse ürkmek
ve içine tükürmek,
ve akşam korktuğunda kaybolmak,
ve çıplak kalbinde bükerek kendi resmini
bir ayrıç gibi saklamak sayfaların içine.

Her şey eski:
yaşamaktan yorulmuş bir kadın gibi
eski,
bulanık bir gölekte görüntüsünü bırakıp yola çıkmak,
kapıları aralık olarak açık bırakmak,
askılara gömleklerin yerine gam asmak,
ve nasır tutmuş ellerin ile sabahı kaldırmak.

Her şey eski:
paslanmış şarkı gibi,
şebnemin ürpertisi gibi,
yorgun sevinç gibi,
yenilmiş özlem gibi,
söylemeye hazırlanan dudaklardaki hiddet gibi,
teraziden kaymış söz gibi,
vicdanın yüksek tepelerinden bir çığ halinde yuvarlanan ıstırap gibi,
yüreğin deliklerinde dolaşan kan gibi
eski
her şey eski!

Özbekçe'den Çeviren: **Ruhsara NUR**

Sempatîyle okunan şiirde algısal ve çözümsel yaklaşımda yanılığar öne çıkabilir. Burada duygular yoğun olduğu için, mantıksal işleyiş düşer.

Empatideki ayna nöronlar görsel, işitsel ve hareketi gerçekleştiren özel sinir bağlantılarıdır. Eğer bu bağlantılar güçlüyse diğerlerinin davranışları da o kadar güçlü bir şekilde paylaşılabılır. Olgular kişilerin bakış açılarıyla değerlendirilir.

Bu işleyişle iki kişi yani gözleyenle (okur) gözlenenin (şair/şiir) akılları arasında görünmez bir bağ yani telepatik bir köprü kurulur.

Siz, aşağıdaki şiirle nasıl bir bağ kurabilirsiniz?

AŞK NEYDİ

Derin uykulardan uyandırdı aşk...

Nihan Işiker

(Akatalpa, Ağustos 2023, Sayı:284)

SENLİLİK OYUNU

Sensizlikten ne yapılır
Bir senfoni, bir tablo, bir heykel, film
Peki ya şiir
Ayrılığı unutma günü bugün
Senlilik oyunu koydum adını
Sözlerini buraya yazıyorum şimdi

I

Masada elmalı kek
Yemezsen
Kadın üzülecek

II

Jung, Freud bu tarafa
Kafka, Aruoba şu tarafa
Kitaplarını çok dağıtma

III

Ayrılığı unutmak bu değil
Bu oyun özlem dolu
Belli ki bana göre değil

IV

Şiir yapabilsen yine
Sana gönderebilsem keşke

V

Kimsesiz bir çocuğunki gibi
Oyun burada bitti

Bir lades kemiğini kırmıştık seninle
İddiasız, öfkesiz, intikamsız
İyi şanslar diledik birbirimize
Yollarımızı ayırdık
Senin elinde uzun yol
Bana kaldı kıyası
Öyle olmalıydı zaten
Senden çok yaşadım bu hayatı
Hüznüm, kederim, özlemim
Az olmalı şimdi
Ankara treninde bıraktım çünkü
Yalnızlığımı, vuslatın sevincini
Bir kuru papatya defterimin arasında
"Diz boyu" olur belki mezarımda

21.09.2024

15

BADI PARMAK

gibi her şey
ellerin de zamanı varmış
ayrılığı yok sayan
belli ki biraz geç kaldım
bilmiyorum sanki güzü beklemişim
başparmağımı öperek güne başlıyorum her sabah
o kadar da farklıydı diğerlerinden
hiç sevmezdim oysa genç gözümle
ötekileştirdiklerimlendendi nicedir
babamın başparmağıyla ikiz olduğunu
yeni anladım

GÖLGELER ŞİİR DOĞURMAZ

cümlelerin ünlem biriktirmiş en son hali bu
küllükteki sigara izmaritlerinde
sessizlik hâkim

filtresiz bir cümlede durmak gibi bir niyetim
yok bu akşam

bütün ağaçları kurutup o güzel
çiçekleri tek başına
besleyemezsin

bırak, zaman yağmuru saklasın
yağmur insanı
gidecek yeri varsa nehirlerin
su konuşmaz

bazen, iki yakası bir araya gelmeyen İstanbul gibiyim
fırtınalar yürüyor ön kaldırımlarda
güvercinler sürekli ölü doğuyor

kaşıklarımda inleyen bir
yarasa
yağmura teslim oluyor

kül tutuyorum ateşe
ateşe kül tutuyorum
yüzümde kahverengi lekeler
yapışıp kalıyor

dünya, "içimden çık" diyor:
dünya içimden çık
bu gece başım ağrıyor

masumiyetimizi çaldıladı
sonra duvar diplerinde büyüyen yaban
otlarına anlattımdı
o korkuyu

iki dişim kaldıydı.... beyazlara ayrılan
saçlarımda
binlerce günah
binlerce tespih böceği

ışığı yak... hadi ışığı yak
biliyorum bir avuç zencefille
rüzgâra
kilit vurulmaz

şimdi, bu sessizlikte bir mum
izliyor beni
bir mum

kurutma beni
kurutma beni
kurutma beni

gölgeler her zaman şiir doğurmaz.

SADECE ŞİİR

Hüseyin ALEMDAR

1

Ey genç şair, orda mısın!
Uçları ve sonsuzu zorlayan ilkgençlik resmin gözlerimin
önünden bir türlü gitmiyor. Bir gün geri dönersin diye kalbim
senle, dikkatim şiirlerinde. Sen ki hüznün ve üzüntüde bile haklı
insandın, şair kimliğinde hep o vardı. Bu haklılık şiirlerinde
mevcuttu senin; ki kötülükle akraba olsa da hakiki şairi künhü
de olan bu şiirler ele verir, unutma. Sanırım geç de olsa beni
anladın. Sağ ol.

2

Şiir; aşk ve ölüm silüetinde geçmiş ve geleceği söyler ve
susar, öksüz bir çocuk mahcupluğunda. Bunu doğrulamakla
görevliyim ben!

3

Şiir; yolyazı, yolyakı, yolyası
harf ve sözcüklerden yaptığım
kolye: Hem sılam hem gurbetim benim
Sonranın ve sonsuzun ışığındaki güneş taşım--
*"bir başkası olurdu yazmasaydım
kendimin çivisinde
bu benim günah hakkım
daha kullanmadım!"**

4

Ey şiir! Ey belleğin güzel gelini!
Evlilik aşkı da öldürür şiiri de;
iyisi mi hep nişanlı kalalım seninle.

5

Bilendikçe kimlik ve varoluş de şiire, ey şair!
Bıçağın ve kının içinde bilenmektir şiir, ilenmek değil.
Dağı denizle, denizi sıradağlarla biledin mi hiç, Lorca'vari
şiir ve gençlik dediğim/iz bu işte--
*"Dünya gözüyle görmek saltanattır bilene
Öldüyseniz özlemeden, ah bilene bilene!"***

6

Ey genç şair, coşkun da dilsizlik halin de senindir, unutma!
Şiire inandığım kadar ontolojik dilsizliğe de inan, en ritmik
haliyle en son o konuşacak. Yaşasın şiir!

7

Şiir: Hep o ilk sevgili--
kalbi cevahir, gözleri dakik!

8

Biri ilk, biri son: Gökyüzü ve ölüm--
onlar yaşlanmadıkça şiir hep var olacak,
gepgeç ve diri üstelik--
ne mutlu doğuştan şair olanlara!
*"Bakamam sana, aynayı ısırdım
sırrını dişledim, dudağım kanıyor!"****

9

Ey genç şair, orda mısın!
İlk günkü gibi sıra dışı mı koşuların, en son kaç kilometrede
koştun?

Bilmem söylemiş miydin sana: Masa başı şiirlerle arana
mesafe koy. Genellikle hayat ve yaşanmışlık içermez bu tür
şiirler, eğer göğü ve kalbini güneş yaka tişört yapıp
koşmamışsan. Şiir için de olsa koşarken bakma hayata!

10

Ahh!
Harf ve sözcüklerin sürtünme sesiyle
şiire aktaramadıkların senin değildir ey şair.

11

Resmi değil, resimli tarihtir şiir.
Belleğinde kare kare dondurduğun resimlere bak ve anla--
bu biraz da şiir-sinema ilişkisi!

12

Şiir; göğe ilk çalım atışı bir kırlangıcın...
Ah, Narin adımı verdim o kırlangıca--
ülkeler, okyanuslar aşırp
dönüp bana gelecek!

13

Ey genç şair, orda mısın!
İlk günkü gibi sıra dışı mı koşuların, en son kaç kilometrede
koştun?
Bilmem söylemiş miydin sana: Masa başı şiirlerle arana
mesafe koy. Genellikle hayat ve yaşanmışlık içermez bu tür
şiirler, eğer göğü ve kalbini güneş yaka tişört yapıp
koşmamışsan. Şiir için de olsa koşarken bakma hayata!

14

Sordun söyleyeyim ey genç şair!
Sorularına hep açığım da gittin gideli gelmedin ya;
deneyelliklerin doruğuna bile tırmandın öyle mi!--
Elbette ki yapıbozumdur şiir;
yont, kır, incelt, yapıştır; tıpkı oyunbaz bir çocuk gibi boz her
şeyi.
Unutma, her şeyin başı yapmak, yapı kurmak; sessel ve tinsel
yapı.

15

Aşk ve Güzellik'e rağmen
aşk bilgisi taşınmaz yük;
Çocuk ve Allah'a rağmen
şiir de öyle!

16

Kalbimdeki mavi fer, hem şiir hem kendim--
kühümdeki bordo mavi renkleri yaza yaza söndürdüm.
Ah, tabutuma futbol ve şiir bayrağı örtülsün,
ölümsüzlüğü öldüğümde!

17

Şiir de bir yerde insan--
dipte dinlenir,
gökte iyileşir.

18

Tüydün, telekten bilezik (altın yerine), şairin sözcükleri işte!
Öre, büke şiiri kurmak onun işi--
*"Şiir, sözcüklerle kurulur." *****

19

Şiir; gündüz kara'sı, gece öğleni!
Gece yarısı yazdığın şiirler bile sessel kırmızı gençliğin olsun
senin ey genç şair! Defter sevabı her şiirini g'öğ"le! →

SAYGI DURUŞU VE KİMİGAYO

Savaş bitti, büyükleri sahneden alın
Çocuklar ve ölümler kalsın sadece...

Evrenin en uzun yürüyüşü
Kuzgun bir yüze oturan kan
Sırtında ve gözlerinde ölü bebekler
Her yer ruh parçacıkları

İnsan bir gram nefretten çoğalıyor be kabil
Çıplak ayaklarda kutsal toprağın gölgesi
Kim ne ister hayattan ve insandan
Aslı kutsal olan kendin değil midir
Silahlar değil, atom bombaları değil Nagazaki'ye düşen
Hiroşima'ya düşen ve evrenin her bir yerine düşen
Aslı kabilin bir gramdır nefretle beslediği tohumun.

20

Şiir; sürekli yıkanıp durmak, durulanmaktır,
belirsiz yarınla.
Parfümü dilsiz ve derinleşen dün!

21

Sırtımdaki şiir pelerini melek yaptı beni;
kanat takıp meleklerle takılmak uçmak gibi:
Ordaysan Zülal, aşkı iyileştirmeye sana geliyorum,
)ölümü)kendimi)şiiri--
Döner miyim dönmez miyim bilemem
ikisinin arasında kalmak iki dağın arasında
kalmak değilse ölmek ki!
"ölüm ne
aşk ne
biri benim
biri benim bahanem" *****

22

Ey genç şair! Hiç yaşlanmayan Rimbaud halim,
kanımdaki daimi bıçak sesim--
Aşka ve erotizme rağmen ruhuna eziyet edenler hem şair hem
de resul elbette. Sen ki ateist kimliğine tanrı ve cinlere bile yer
açardın sofranda. Sendeki derin kederi çok az şair gördü,
giderken bile benimdin. Sevinç ve coşkularına bile mutsuzluk
kanatları taktın; birlikte çok ağlasak da kalbini ve ruhunu
inciten şairlerin içlenmeleri müzik gibidir, herkese dokunur.
Sinema sevabı seni hep mutlu görmek istedim oysa, ağırroman
oyarken bile. Ah! Bıçağın hala içindeyse, bir bahane uydur da
dön gel bence! Say ki, Flu'es filme alınmış da galasındayız.
İkimiz dahil, her şey şiir gibi flu!

*) Murathan Mungan
**) Ramis Dara
***) Seyhan Erözçelik
****) Stephane Mallarmé
*****) Mehmet Gözen

Yokilçe Gebze, 7 Ekim 2024

PARLAK KARA BİR AY

"Geldi mi sana Ğâşiye'nin/her şeyi her yandan sarıp
kaplayacak olanın haberi!" (Ğâşiye,1)

de bana Rûmî
gölge nerededir? hem ben
ne zamandır gözleniyorum
bu tertemiz ay tarafından

parlak kara bir ay bu
oy ki oy
yeninden yerini çıkarmış
parlak kara bir ay
oy ki ne oy

insan nasıl görüyorsa
öyledir galiba dünya
inandım sonunda
parlak kara bir ayım var zira
ama de bana
ne zamandır Rûmî
oyyy anam oyyy

ben gittikçe
yanımda gelen
gölge yok benim
bir ayım var
parlak kara

"ama ne zamandır"
diye soruyorum Rûmî
oyyyy benim kardeşim oyyyy

SONE III

Savaşı bulacağız arayıp durduğumuz;
Kemikler kemiklere çarpıp takırdayacak.
Kendimizde gizlenen bizatihi sonumuz,
İlık mevsimler bunu tümünden unutmayacak.

Deliler, düş görenler hepsi aynı kumaştan...
İnci mavisi bir gün, mumdan kumdan bir kale:
Dalgalar ve kayalar gerçekleri anlatan.
Durmak bilmiyor nasıl, zaman bakmıyor hâle.

Bilinmeyenler aranıyor gökte bir yerde.
Ufkî çizgiden sapıp değişerek eksenî,
-atmosfersiz ortamda oksijen soluyup da-
çözemiyor bir türlü yerdeki problem.

Cehalet, sefalet ve âcizlikte hesaplar:
Doğru sorulara verilen yanlış cevaplar.

Emin ORHAN

Yokuşun başındaki incirlikten geçerken, dallardan kopardığım üç beş inciri fazla kaçırmışım. On dakika oldu mu bilmiyorum! Midem kaynayıp fokurdamaya başladı. Yolun kıyısına varınca toprak damlı evin önündeki Hamide Abla beni görünce kollarını açıp gülümsedi.

Ben gülererek karşılık veremiyorum!

O hem gülüyor hem bana doğru yaklaşıyor.

Bedenim, beynim, midem, bağırsaklarım, yerlerinden fırladı. Gözlerim buğulanınca hiçbir şeyi açık, berrak fark edemiyorum.

Buğulandı dünyam.

Adımlarımı biraz daha aralasan oraya yığılıp kalacağım. Yorgun gözlerle bir tuvalet arıyorum, toprak damdan başka bir şey göremiyorum. Yüzümdeki kızarıklık ateş gibi yakmaya başladı beni. Bir yanım soluk, öte yanım yanık.

Hamide Abla biraz daha yaklaşınca bendeki gerilimi fark etti. Adımlarını kısaltıp kollarını indirdi. Onun ardından Rüstem Eniştenin oğlu damdan fırlayıp bana doğru koşmaya başladı. Onu belli belirsiz görüyorum. Hem koşuyor hem çığlık atıyor, “ Eeemiiiiinn Eeemiiiiii, Eeemiiiiiiii Eeemiiiiii, Eeemiiiiiiii, baaana ne getiiiydin,” diye.

Gelip tam da bacağıma yapıştı. Ben kıvranıyordum o bağıyor...

Rüstem Enişte, “Hoş geldin Emin, hoş geldin de ... ” deyip sözünü kesti. Seslendiği yerde kaldı kımıldamadan.

Kasıklarım, kalçalarım iyice gerildi. Artık adım atacak halim yok. Olduğum yerde betonlaştım. Baktım olacak gibi değil durumu anlatıp tuvaletin yerini sordum. Hepsi beraber yamacın ardını işaret etti.

Küçük İrfan elleriyle kavradığı baldırımı isteksizce bıraktı. Biraz keyfi kaçsa da yüzündeki memnuniyetsizlik dağıldı. Ben ördek adımlarla varabildim gösterilen yere. Vardım varmasına da bir çardak bile bulamadım.

Yakınımda olan İrfan'a kısık sesli, “Tuvalet nerde?” dedim. O, gözlerini kıstı, “Emin Emmi biizde tuuaalet yogk ki!” deyince donakaldım. Omzum çöktü, kendimi boş bırakmadan, “Oğlum siz hiç işemiyor musunuz?” dediğimde eliyle çalılıkların arakasını gösterdi.

Durum iyece sarpa sardı. Dineldiğim yerde bir o tarafa bir bu tarafa döndüğümü gören Rüstem Enişte, “Emin hela şu böğürtlenin ardında, oradaki uygun bir yerde hacetlen,” deyince yanımdaki ufaklık durumu anlayıp geri döndü.

Bu kez civciv adımlarıyla uygun bir yer bulup çöktüm.

Sırt çantamın üstten bastırıldığı ağırlıklıla içim dışıma çıktı... çoğu da incir çekirdeği!

Toparlanıp bir kenara çekildim. Bedenimin, “Hayır!” demesini dinlemediğim için çektim bu acıyı. Önceden çıkarıp kenara koyduğum küçük petteki suyla temizlendim. Elimi yüzümü yıkayınca gözlerimin ferisi geldi.

Canlandım.

Elim ayağımdan çekilen güce yeniden kavuştum.

Tekrar omuzlandım sırt çantamı. Etrafıma baka baka toprak damlı eve doğru ağır adımlarla yürümeye başladım.

İncir ağaçlarının arasında dallardan kopardığım bal gibi incirleri tıklarırken doğanın bu kadar güzel olduğun hiç fark etmemişim. Geçtiğim yerin az ötesindeki tarlada pembe ve kıpkırmızı gelincikler halay çekercesine bir ileri bir geri salınıyorlardı. Tarlanın hendegine sırtını veren Mehmet Dayı beni göremedi.

Her adımda iyice rahatladım.

YAĞMUR VE ŞEHİR

insan, hiçbir şey

bir taş: uçsuz, bucaksız ve mukaddes

zorbalık karşısında

başlangıç noktası

aslında büyütülmeli yağmur ve şehir

geçitler, küçük kahkahalarla seslenirken

ormanlara inelim

suyun sesine...

avlulara asılan çamaşırlarda, çocukluğumuza koşalım

çocukluk: büyük bir çırpınış, suyun içinden geçen kent

şakaklarımdaymışçasına

çarpıyordu göğsüme

Mirza ŞAHİN

VİYOLONSEL

Kim güzelse öpmek âdettendir

Güzel uyuyorsa alnından öpülür

(Bir başka âdet)

Benim güzelim viyolonsele uyanır

Bir memleket ezgisi hatırladığı

(Daha modern)

Böyle böyle süregelmiş alışkanlıklar

Eğer yüz tutmuşsa unutulmaya

Hepsi ancak bir güzelde buluşur

Güzel dediğim başkasına varmadan önce

İçimde bir bahar filizlenince kendi kendime mırıltıyla, “Ulan Emin, ulan Emin koca Ankara'dan çıkıp geldin, şu güzellikleri pisledin...” dediğimde yanı başımda biten Hamide Abla, “Sıkma kendini, hepimizin başına geliyor,” deyip sarıldı bana.

Baldırılarında küçük bir el, “Eeemiiii Eeemiiii baaana ballıggkklı kitap getireceydin,” diyerek inci dişleriyle gülmesini sürdürdü.

Çantamı indirip ön gözden çıkardığım kitabı uzatım.

Gözleri parlayan İrfan kitabı elimden kapıp okumaya başladı, “Güççük Gaara Ballıggk- Saammeeaaadd Beehreeangi.” *

* Samed Behrengi, *Küçük Kara Balık*.

Şerif TEZGÖRENLER

NE GÜZEL NE TUHAF

Yalnız saçlarını ve dudaklarını izlerken
Kendimden geçiyorum
Ne güzel ne tuhaf

Akşam sefalari açıyor
Gözlerinde/mde

Yalnızca bana güvendiğin zaman
Kendimden geçiyorum
Ne güzel ne tuhaf

Yalnızca avuççilerine tutduğum zaman
Kendimden geçiyorum
Ne güzel ne tuhaf

Sıcağında üşüyor
Soğuşunda terliyorum
Ne güzel ne tuhaf

Seni sevmiyorum
Yok hayır seviyorum
Ne güzel ne tuhaf

Titriyorum dudak uçlarında
Meme uçlarına sarılıp uyuyorum
Ne güzel ne tuhaf

En çok gülüşünde esir oluyorum
Seni seviyorum
Ne güzel ne tuhaf

İsmail Güney YILMAZ

PAMUK

şen akşam ve yolcusu
şen akşam, ev sahibi ve ben vardım
geçildi mezarlar, çelenkler kara
yorgun suretimle biraz nefes getirdim
bir nişane bil diye göstermedim yaralar
omzumu sıyırıp eski damgalardan
söz açma
sana vardım ve sokağa bir kez olsun dalmadan
başka bir şey bulur gibi ya da allah'a inanır gibi olmadan
sabahlara pay etmedim bin tevatür, yok hüzzam.

burada dindi.
çok anlatı, az hayat, biraz şeker, ne az tat
bir el yolu işaret etti, bir kedi hırkama uzandı
boynumda gül rengi, ağzımda selam uyandı
burada başladı, burada bitti
"dön" dedi kadranda
hep kendini hatırlatan bıçak.

ev, gece sanrısıdır
ve aynısı filmlerdedir kalbin
içini görmek için, güneşe tutulacak.

Hüseyin KURAL

ÖLÜMÜ KÜÇÜMSEYEN KÜÇÜLÜR BÜYÜTEN BÜYÜMEZ AMA

1.
pis suların içtim on sekizdim
bıraktım rüya görmeyi
ve futbol konuşmayı
insan denen şey nedir ki
biraz azot çokça karbon
ziyadesiyle hayal kırıklığı
söylenir durur hücumda yalnızlığı

pis suların yıkandım çok önceydi
kaldıysa ölümlerden biraz acı
ve bir gıdım fiyaka az da olsa falso
yazdım yüreğimin ucuyla
ucubeler sirkinin aşk nizamnamesini
umarım anlaşılmaz kazara öldüğüm

2.
el salladım sonra yirmi dört yaşına
salındım asılacağı yerde
vuruldum ve vurduğum kaçmak isterken
ölümdü aşkı aşkla buluşturan yemin
dalgalığıma bir isim aradım
birkaç ret oyuna karşı
pek çok oyla güvenoyu aldı kalbim

yürek diyemem dalgalığıma
kalbim dediğime de bakmayın
ölümüm demeliydim yarından da yakın

3.
eski zamanlardan kalmıştım otuz yedide
batık bir geminin en batık yeriydim
aranıyordu geçmişim aranmalıydı da
yazık arayanlar onu bende arıyordu

diyelim ki bendeydi
bozuk saatlerin zembereği
geniş yolların darlığı
ovaların ve kalbin düzlüğü
bir balkonun intiharı
ne bulunacaktı bu saatten sonra
ben dünyada kalmıştım
ve belki de o yüzden batmıştım

4.
neden sonra ayıldım kırkmışım
sonra neden bayıldım
ayılana gazoz bayılana limon
şarkısıyla büyümüşüm
yavaş yavaş geçtim yavanlıklardan
yaylılar yorgun ben argın
odalardan odalara geçmeyi bıraktım
güzel bir günün başlangıcı gibi
aydınlıktım ılıkım
avucuma bir avucu zor sığdırdım

çok sonra ayıldım
güzel günler gibi geride kalmıştım

5.
yalan tanrılara kulluğun günahını çektim kırk altıda
büyüttüğüm günler bana öl dedi duymadım öldüm

(Antik Yunan Tragedyası
ve Üç Büyükler, IV)
EURİPİDES TRAGEDYALARI, II

Ramis DARA

6) Hekabe

Euripides'in bu eseri ilk kez MÖ 424'te Atina'da sahnelenmiştir. 1295 dizeden oluşur.

Troya'nın düşüşü sonrasında, Akhaların (Yunanlar) Trakya sahilindeki kampında gelişen son olaylar anlatılır.

Sahne, Trakya Khersonesos'u (Gelibolu) kıyısında, başta Agamemnon'unki olmak üzere savaşçı çadırlarının önüdür. Geri planda gemiler görülür.

Koro savaş esiri Troyalı kadınlardan oluşur.

Ana kahraman, düşen Troya kentinin yaşlı kraliçesi Hekabe'dir. Savaşta öldürülen kral Priamos'un *İlyada*'daki ifadesine göre, Hekabe ona 19 çocuk vermiştir ve bu oyunda bunların son ikisini, en küçüklerini kaybedecektir:

Kızı Polyxene, Akhilleus'un mezarı başında kurban edilecek; oğlu Polydoros'un dokuz küsur yıl önce savaşacak yaşta olmadığı için dost diye teslim edildiği Trakya kralının sarayında altınlarına tamah edilerek öldürüldüğü ortaya çıkacak ve bu son olayın intikamı alınacaktır.

Oyun, Polydoros'un (çok yetenekli demektir) çadır üzerinde dolaştırılan -vinç içindeki- hayaletinin özet anlatımıyla açılır.

Savaş tutsağı kraliçe Hekabe, en küçük kızı Polyxene'yi (çok konuksever demektir) kurtarabilmek için, diğer kızı Kassandra'ya cariyeye olarak el koyan Agamemnon'dan da, bir zamanlar Troya sarayına casus olarak gelip Helene'nin tanınmasıyla canından olacakken Hekabe'nin yardımıyla kaçabilen Odysseus'tan da, dilediği desteği görmez.

Hekabe'nin Odysseus'a yalvarmasından birkaç dize:

"Geçmişteki iyiliğimin karşılığını bekliyor, yalvarıyorum sana."

Çocuğumu kollarımdan koparıp alma n'olur,

öldürme onu! Yeterince ölü verdik zaten!

O benim tek neşem, bırak da felaketimi unutayım.

Pek çok şeyin yerini tutuyor o benim için,

kentim o, bacım o, âsâm o, yol göstericim o." (s. 22: 276-281)

Odysseus aldırmaz. Genç kız Polyxene da zaten köle olarak yaşamaktansa, boynunu özgürce ve korkusuzca, hatta gururla Akhilleus'un mezarı başında, ölmüş kahramanın oğlu Neoptolemos'un ("yeni savaşçı" demektir) kılıcına teslim eder.

(Bu arada Polyxene adı, *İlyada*'da geçmez ama Akhilleus [Aşil] ile ilgili bütün efsanelerde hep bir yıldız gibi ön plandadır. Sayısız ünlü ressam bu kurban edilişin resmini yapmış, 18'lik dünya güzelinin portresini çizmiştir.

Savaş sürerken Akhilleus görür görmez onun güzelliğine çarpılmış, savaşta çekilip onunla evlenecekken Paris tarafından Apollon'un yardımıyla topuğundan vurulup öldürülmüştür.

Bu açıdan genç kız onur payı olarak Akhilleus'un mezarında kurban edilerek ayrılığın yerine bir tür vuslat ikame edilmiş gibidir.

Bu durum ayrıca Troya savaşından önce Aulis'te kurban edilen İphigeneia'nın karşıt simetrisi gibidir de. Orada Akha komutanı Agamemnon'un, burada Troya kralı Priamos'un kızı kurban edilir.)

Troya saray ailesinin son kurbanı en küçük oğul Polydoros, savaşamayacak durumda olduğu için savaş başlarken epey bir altınla yollandığı Trakya Khersonesos'undaki ("kuru ada" demektir) Priamos'un dostu kral Polymestor (çok öneri getiren demektir) tarafından Troya düşüp kral Priamos öldürülür öldürülmez altınlarına tamah edilerek boğazlanıp denize atılmıştır. Durum, Polyxene'nin cesedini yıkamak için denizden su alınırken Polydoros'un cesedinin kıyıya vurmasıyla ortaya çıkar. Onca yakınının ölüsü üstüne eklenen bu taşırın damlalar iki ölümle, Hekabe deliye dönmüştür; savaş esiri Troyalı kadınların yardımıyla oğlunun öcünü almak için hain kral Polymestor'un iki küçük çocuğunu öldürür, kralın da gözlerini kör eder.

Hem Yunanistan'da bir konuğu öldürmek vahşet sayıldığı için, hem de zafer payı olarak güzel kızı Kassandra'yı almış olmasının da etkisiyle Agamemnon Hekabe'nin bu eyleminde kolaylaştırıcılık rolü oynar ve olay sonundaki yargılamada Hekabe'yi haklı bulur.

Kör kral Polymestor, Hekabe'nin yolda bir köpeğe dönüşüp denize atlayacağı, Argos'a ulaşınca Klytaimnestra'nın Kassandra'yla Agamemnon'u öldüreceği kehanetlerini bulur. Agamemnon buna kızar, adamlarına onu yakalayıp götürmelerini, yolda "tanrıların unuttuğu ücra bir adacığa" atmalarını söyler.

Uygun rüzgâr çıktığı ve ordunun en yiğit kahramanı Akhilleus'a son görevlerini yaptıkları için Akhalar gemilerle dönüş yolculuğunu başlatırlar.

Roma edebiyatında Ennius (MÖ 169) ve Accius (MÖ 86) konuyla ilgili birer Hecuba (Hekabe'nin Latincedeki adı) yazmıştır. Konuya başka yazarlar da el atmıştır.

Euripides'in bu eseri, Doğu Roma, başka deyişle Bizans imparatorluğu döneminde (330-1453) okullarda en yaygınlıkla okutulan tragediyaların başında gelir.

Oyunun yazıldığı sıralarda Atina ile Sparta arasında süren Peloponnesos (Peloponez) savaşı dolayısıyla her tarafta kan gövdeye götürmekte, toplu öldürümler yapılmaktadır. *Hekabe* oyununun arka planında Euripides'in tanık olduğu bu sıcak olayların etkisi olduğu görüşüne ben de katılıyorum. Savaşın, savaşanların, özellikle savaşı çıkaranların bir mantığı yoktur, her şey insanlık dışıdır. İnsanlığı yüceltecek olan savaş değil barıştır.

Oyunun girişinde Polydoros'un yaptığı özet açılış monoloğu ve Hekabe'nin solo şarkısından sonra sahneye gelen, Troyalı Kadın Esirler Korosu;

"Yunanlar'ın, sivri mızrak ucuyla
Troya'dan kovup, ganimet diye yakaladıkları
bir köle kadın olarak, kura ile düştüğüm
efendinin çadırından, aceleyle koştum sana
Hekabe. ..." (98-102. dizeler, s. 16)

sözleriyle sahneye gelirken, oyunun sonunda perdeyi şu sözlerle kapatır:

"Haydin canlar, efendilerinizin istediği angarya
işkencesini öğrenmek üzere, limanlara ve
Çadırlara! Çünkü, katıdır kader!" (s. 60: 1293-1295)

7. Yakarıcılar (Hiketides)

Oyun ilk kez MÖ 423 yılında Atina'da sahnelenir. 1234 dizeden oluşur. Eserin Türkçe adı için "Yalvaran Kadınlar" da denebilir. Aiskhylos'un aynı adı taşıyan oyunuyla (*Hiketides*) aralarında bir benzerlik yoktur.

Oyunda sahne Eleusis'teki (Elefsina) Demeter tapınağının önüdür. Sunağın basamaklarında Aithra ve çevresine dağılmış yakarıcı kadınlar oturmakta; önlere yerde perişan halde Adrastos yatmaktadır, çevresinde de çocuklar.

Eleusis Atina'ya yaklaşık 20 km uzaklıktadır.

Aithra, Atina kralı Theseus'un annesi;

Adrastos, Argos kralı;

Kadınlar ve çocuklar, Thebai kuşatmasında öldürülen Argos ileri gelenlerinin anne ve çocuklarıdır.

Oyun, Aiskhylos'un *Thebai'ye Karşı Yediler*'inde anlatılan kent kuşatmasının devamını konu alır.

Thebai'nin yedi kapısında öldürülen ve cesetleri ortada kalan, gömülmesine izin verilmeyen Argoslu kahramanların ölü bedenlerinin kentlerine getirilmesi anlatılır.

Antik Yunan'da ve edebiyat külliyyatında cenaze törenleri, ölüyü ya da onu usulünce yakıp kemiklerini gömmek çok önemlidir.

Yakınları, ölümlerin bedenlerini, hasmın elinden almak için savaşmayı, ölmeyi bile göze alırlar.

Ilyada'da Patrokles'in, Hektor'un ölü bedenleri çevresinde koparılan güvültüler; Niobe'nin dokuz gün gömülmeden kalan 12 çocuğunu "onuncu günü göklü tanrılar"ın gömmesi (*Ilyada* XXIV: 602-613); Sofokles'in *Aias*'ında Aias'ın, *Antigone*'sinde Polyneikes'in ölü bedenleri çevresinde yaşananlar; akla ilk gelen örnekler. Bu oyundaysa aynı konu iki kent devletinin savaşına kadar uzanıyor, hem de savaşan devletlerin biri konunun doğrudan muhatabı değilken.

Bütün bunların sebebi Antik Yunan'da cenaze töreni yapılmamış, usulünce görülmemiş ölümlerin yeraltına ulaşamayacağı yolundaki inanıştır.

Bu açıdan dünya edebiyatının en büyük destanı *Ilyada*'nın, Hektor'un cenaze töreniyle ve "*İşte öyle yapıldı atları iyi süren Hektor'un cenaze töreni*" dizesiyle bitmesi son derece anlamlıdır.

Yine Homeros'un ikinci destanı *Odyseia*'nın sonunda, Odysseus'un ülkesinden uzak olduğu zamanlarda ailesini taciz etmiş düşmanlarının ölü bedenlerinin gömülme üzere teslim edilmesini böyle değerlendirmek gerekir.

Euripides de ölümlerin gömülmesini bedeninin toprakla, ruhun havayla buluşması olarak görüyor gibidir. Bu bakış, okumakta olduğumuz oyunda iki farklı çeviride şöyle yansıtılıyor:

"... Şimdi izin verin, ölümlerin
üzerleri toprakla örtülsün, her elementin ışığa
çıktığı yerde ayrışma başlar, ruh havaya,
beden toprağa." (Sema Sandalcı çevirisi, s. 22)
"Şimdi artık izin verin de ölümleri toprağa kavuşsunlar.

Her biri ışığa çıktıktan sonra, ruhları havayla

Bedenleri toprakla birleşmek üzere geri döner..." (T. Yılmaz Ögüt çevirisi, s. 23: 531-533)

Demeter -ve Persephone- tapınağına, Atina kralı Theseus'un annesi Aithra, bolluk duasına; Thebai'de ölenlerin anneleri de oğullarının ceset ve onurlarının iadesi için yakarmaya gelmiştir. Ölenlerin çocuklarıyla kuşatma savaşından kurtulan Argos kralı Adrastos da hazirun arasındadır. Aithra, çevresindeki perişanlığa ve ölenlerin annelerinin oğlu Theseus'u çağırması için ona yalvarmalarına dayanamaz ve oğlunu çağırır.

(Bu arada: Oyunu ilkin, İş bankası yayımlarından çıkan Sema Sandalcı çevirisinden okumaya başladım; baktım bazı sorunlar var, sonra benim için en önemlisi dize sayıları verilmiyor, kitapçımdan Mitoş/Boyut yayımlarından çıkan T. Yılmaz Ögüt çevirisini aldım ve yer yer ikisini karşılaştırarak okudum.)

Annesinin çağrısıyla tapınağa gelen Atina kralı Theseus önce Adrastos'la konuşur, tartışır. Argos kralı biraz da iki kızının kocası: damatları Polyneikes ve Tydeus'un ikballeri için ve yeterince hazırlanmadan acele karar vermiştir savaşmaya.

Theseus önce cesetleri savaşız getirtmenin yollarını arar, Argos habercisiyle uzun uzun konuşur, tartışır. Olmayınca Thebai'ye sefer düzenleyip kendisi de kahramanca savaşarak sonuç alır.

Bir adı da Kadmos olan Thebai'yi bütünüyle işgal edebilecekken bunu yapmaz:

"Theseus artık Kadmos kentine girmekte özgürdü.

Ama o durdu ve kenti yakıp yıkmaya değil

Oraya yalnızca kendi ölümlerini almaya geldiğini söyledi."

(s. 30: 723-725)

Eylem kabaca budur; ama bu oyunda, önce Theseus ile Adrastos, sonra Theseus ile Thebai habercisi arasında geçen kent yönetimi tartışmaları, demokrasi mi (Atina) tiranlık mı (Thebai) iyidir konusu, olaylardan daha önemlidir. Euripides'in bu oyunu klasik bir tragediyadan çok siyasal bir trajedi, neredeyse münazara gibidir. Özellikle eserin sonları, hele makineden tanrı (*deus ex machina*) tekniğiyle Athena'nın gelip Atina şehri lehine söylediği sözler esere bence biraz gölge düşüren bölümler.

MÖ 427'de Plataia halkı, kentlerinin yıkılmasından sonra yakarıcı olarak Atina'ya gelmiş ve onlara Atina vatandaşlığı verilmiştir. Bu olayın, oyunu etkilemiş olma ihtimali yüksektir. Yine Atina'nın Sparta karşısında düştüğü güç durumlar, uğradığı yıkımlar, istila da düşünülmeli burada. Bütün bu sıcak ortam şairin gündelik sıcak siyasal konulara girmesine sebep olmalı.

Biz şimdi burada ayrılmaya hazırlanırken günümüze denk düşen kesitlerden alıntılar yapalım:

Şu dizeler Theseus'un Thebai habercisine attığı tirattan:

"Bir devlet, ilkbaharda yeşermiş çiçek ve başakları acımadan

Biçer gibi gençlerine kıyarsa, nasıl güçlü ve güvende kalabilir?

Tiran yalnızca kendi servetini artırmaya bakarsa

Çocuklar, gençler yaşamlarını nasıl sürdürürler rahatça?" (s. 21: 447-450)

Şu ağıt da oğullarının ölü gövdelerine kavuşan annelerden:

"Vay, vay!

Annelik çabalarımın karşılığı nerede?

Doğum sancılarının mutluluğu nerede?

Yavrumun bakımı için uykusuz gecelerde

Dudaklarımın sunduğu öpücükler nerede?" (s. 45-46: 1135-1138)

8. Elektra

Eser ilk kez MÖ 417-413 yıllarında Atina'da Dionysos tiyatrosunda sahnelenmiştir. 1359 dizeden oluşur.

Troya dönüşü sarayında eşi Klytemnestra ve eşinin âşığı Aigisthos tarafından öldürülen Mykenai kralı Agamemnon'un öcünün alınmasını, Aiskhylos (*Sunu Taşıyanlar*) ve Sophokles (*Elektra*) gibi Euripides de ele almıştır; ama epey bir değişiklik: Örneğin bu oyunda cinayetin Klytemnestra desteğiyle Aigisthos eliyle işlendiği ifadeleri geçer; diğer iki tragedya şairinde ana fail Klytemnestra, yardımcıları Aigisthos'tur.

Sophokles'le Euripides *Elektra*'larından hangisi önce yazılıp sahnelenmiştir tartışmalıdır biraz. Ağırılık, Sophokles'in biraz daha önce yazdığı ve Euripides'in eserini yazarken onun eseriyle ilgili bilgi sahibi olduğu yolunda.

Bu oyunda sahne Mykenai (Miken) kırsalında bir köy kulübesinin önüdür. Elektra burada "gün ağardığında inekleri çayıra" salan ve tarlaya tohum eken (s. 7: 78-79) yoksul bir köylüyle evlidir, ama aralarında cinsel birliktelik yoktur. Prenses, kırsalın ortasında kir pas içinde yaşamakta, başında testiyle evine ırmaktan su taşımakta (s. 6-7), "*küçüçük bir tezgâhta güçlülük*" kendisine giysi dokumaktadır (s. 17).

Kardeşi Orestes'in yolu, Orestes'i tanıyan ve ondan sağlık haberi getiren bir arkadaş kimliğiyle buraya çıkar. (Yanında oyun boyunca hiç konuşmayan kuzeni Pylades de vardır.) Evde misafirlere sunacak yeterince yiyecek olmadığı için Elektrayla köylü eşi, Argos'la Sparta eyaletlerini ayıran sınır ırmağı Tanaos yakınlarında sürülerini otlatan Agamemnon'un eski lalası (s. 21: 410-413) yardım isterler.

İhtiyar adam yiyecek getirirken eski efendisinin mezarına uğrayıp orada Orestes'in bıraktığı izleri görür. Euripides burada, ayak izlerinden, mezara bırakılan saç telleri vb'den hareketle, Aiskhylos'un *Sunu Taşıyanlar* oyunundaki kardeşlerin birbirlerini tanıma seansına göndermelerle biraz dalga geçer gibidir.

Sonra konuk delikanlının kaşındaki bir yara izinden (s. 27-28: 573-574) dolayı, onun Orestes'in tanışı değil, bizzat kendisi olduğunu anlar. Kardeşiyle çocukluklarında bir karacayı kovalarken Orestes'in kaşında açılan yara izidir bu. (*Odyseia*'da Odysseus'un ülkesine dönüşünde bir yaban domuzu yarasından tanındığı gibi.) Kardeşler birbirlerini tanıyınca sevindikleri gibi içlerindeki intikam ateşini de karşılıklı alevlendirirler.

Dışarda bir şölen için öküz kurban etmekte olan Aigisthos'u Orestes arkadan "ense kökü"nden vurarak öldürür (uzaktan çığlığı işitilir, haberci sahneye gelip anlatır); bir bebeği olduğu yalanıyla Elektra'nın eve çağırdığı anne Klytemnestra görünür karşidan. İki kardeş arasında geçen konuşmadan bir kesit:

"-Anneme ne yapacağız peki? Öldürecek miyiz?"

-Annemi görünce, acıma duygusu mu kapladı içini?"

-Yazık, yazık!

Beni doğurup emzirmiş olanı nasıl öldürebilirim?"

-O senin ve benim babam nasıl öldürdüyse öyle!" (s. 43-44)

Sonuçta Elektra'nın ısrarıyla anne de öldürülür. Vuruş esnasında Orestes'in elindeki kılıcı Elektra da tutar (s. 54: 1225).

Sonra annenin öldürülüşü içlerine koymaya başlar.

Derken evin üzerinde sözcük anlamı "Zeus'un delikanlıları" demek olan dayıları (anneleri Klytemnestra ile 'meşhor' Helene'nin kardeşleri) ikiz kardeşler, Dioskoruslar (Dioskurlar) görünür ve iki kardeşe yapmaları gerekenleri söyleyip biraz rahatlamalarını sağlar.

Buna göre kardeşlerden Orestes derhal Argos'tan ayrılacak (Argos'la Mykenai birbirinin yerine kullanılır Euripides'te),

Atina'ya yargılanmaya gidecek, orada Apollon'un desteğiyle aklanacak, Elektra ise sürgündeki çocukluğundan bu yana Orestes'in yanında olan ve tragedyalarda genelde pek konuşmayan, bu oyunda da "dilsiz" sıfatıyla yer alan Pylades ile evlenip gidecektir. Sonuçta her iki kardeş de "parlak, beyaz" gibi anlamlar taşıyan, ata yurtları Mykenai (Miken) topraklarından ayrılacaktır.

İlk iki tragedya şairinin oyununda, başta Apollon olmak üzere tanrı ve tanrıçaların yönlendirmesiyle öç için işlenen anne cinayeti pek sorgulanmaz ve doğal bulunurken, burada sorgulanır olmuştur. İnsan, yavaş yavaş ilahi güç çemberinin dışına çıkmaya başlamıştır, diyelim biraz erken bir yorumla. Oyunun sahne ve dekoru da, saraydan tapınaklardan, sıradan insanların ve doğanın ortasına taşınmıştır. Söylence parçaları gündelik sıradan yaşam parçalarıyla yoğrulmuştur.

Ve benim için özel bir aydınlanma: Euripides'in *Elektra*'sında köydeki bir gelenek göreneğimizin kökenini buluyorum: Agamemnon'un yaşlı lalası eski efendisinin mezarını "mersin dallarıyla" çevirir, süsler (s. 25: 512). Benim doğup büyüdüğüm Ege dağ köyünde iki dini bayramda mezarların mersinlerle donatılması neredeyse bayram namazı kılmak kadar önemlidir. "Sevaptır. Güzel güzel koksun..." denir, derdik; amma, İslami bir uygulama sandığımız bu göreneğimizin tarihi milattan önceki çağlara uzanıyormuş işte!

Yaşa, varol Euripides!

Değerli şair ve yazarımız Ahmet Hamdi Tanpınar 1940'ların başında *Alkestis* ve *Medea*'nın yanı sıra *Elektra*'yı da -sarıyorum Fransızca'dan- çevirmiş ve bunları 1943 yılında MEB ayrı ayrı kitaplar halinde yayımlamıştı.

Elektra'da korobaşının kapanış sözlerini Tanpınar çevirisiyle alıyorum buraya:

"Neşe içinde olun! Kaderin bir zulmüne uğramadan sevinç içinde yaşamak: Bir fâni için mesut olmak budur."

Aynı sözler Yılmaz Onay'ın Almancadan yaptığı çeviride (2008) üç dize halinde şöyledir:

"Elveda, keyfinize bakın! Sevinmesini bilen

Ve felakete uğramayan ölümlü,

Güzel bir yaşam sürer."

9) Herakles

Euripides'in bu oyunu ilk kez MÖ 416 yılında Atina'da Dionysia festivalinde sahnelenir. 1427 dizeden oluşur.

Eser, "Herakles'in Çılgınlığı" (*Herakles mainomenos*) ya da "Öfkeli Herkül" olarak da bilinir.

Sahne Herakles'in Thebai'deki sarayının önüdür, yanında kurtarıcı Zeus sunağı görülür.

Kahramanın üvey babası Amphitryon, eşi Megara ve üç küçük oğlu sunağın merdivenlerinde yakarıcı olarak oturmaktadır.

Herakles, Hera'nın cezası ve Zeus'un onayıyla üstlendiği 12 zor görevin sonuncusunu, Hades'in köpeği Kerberos'u yeryüzüne çıkarma işiyle uğraşırken üç oğlu, eşi ve yaşlı üvey babasının hayatları büyük tehlike altındadır; Zeus sunağına sığınmalarının sebebi budur: Megara'nın babası (Herakles'in kayınpederi) Thebai kralı Kreon'u öldürerek tahta çıkan Lykos, ilderde kendisinden öç almaya kalkarlar ya da Kreon'un torunları olarak tahta göz dikerler korkusuyla onları öldürmek ister.

Amphitryon gelini Megara'ya hitaben şunları söyler:

"Başımıza gelen onca felaketin ardından keşke bahtımız açılabilseydi ve oğlum, eşim yanımıza gelebilseydi. Ama sen yine de sakinleş ve sil çocukların gözlerinden akan gözyaşlarını. Tatlı sözlerle avut onları, yalan dolu masallarla kandır. Ölümlülerin dertleri zamanla yumuşar, fırtınalar

hep aynı güçle esmez ve mutlu insanların sonsuza kadar sürmez mutluluğu. Her şey sürekli bir uçtan diğerine gidip gelir. Cesur insan her zaman umut edebildir, korkaklara özgüdür umutsuzluk.” (s. 7: 95-106)

Nitekim Herakles son anda gelir ve onları kurtarır, Lykos'u öldürür. Ancak 12 görevini yerine getirdiği için Hera'nın yeni kötülükler yapma dönemi başlamıştır ve onun buyruğuyla sarayın balkonuna (*theologeion*) gelip konan haber tanrıçası İris ile çılgınlık tanrıçası Lyssia kahramanı çıldırtıp ona oğullarını ve karısını öldürtür. Babasını da öldürecekken Athena devreye girip onu kurtarır.

Herakles deliliği geçip kendine geldiğinde üzüntüsünden intihar etmek ister. 12. görevini yerine getirdiği sırada yeraltından kurtardığı Atina'nın efsane kralı Theseus ona yardıma koşar ve uzun tartışmalardan sonra onu intiharın korkaklara özgü olduğu konusunda ikna eder, bundan vazgeçirir. Oğullarını ve eşini öldürdüğü için memleketini terk etmek zorunda olan Herakles'e mal mülk ve onur payeleri vaat ederek onu Atina'ya davet eder.

Herakles kabul eder, babası Amphitryon'a da cenazeleri defnetmesini, sonra onu kendi yanına alacağını söyler:

“*Seni Thebai'den Atina'ya götüreceğim. Ama önce açıkta yatan çocukları toprağın altına göm. Yuvamı utanca boğan ben de lanetler yüklü bir sandal gibi Theseus'un peşine takılacağım. İyi dostlar yerine zenginliği ve gücü yeğleyen akılsızdır.*” (s. 64: 1421-1425)

Hera'nın bitmek bilmez düşmanlığı ve Zeus'un buna kayıtsızlığının karşısında Theseus'un dostluğu kahramanımıza iyi gelir.

Oyunda MÖ 5. yy'da Atina'daki inanç sistemine ilişkin bir sorgulamanın ipuçları görülür. Amphitryon Zeus'a şöyle seslenmiştir oyunun başlarında:

“*Ölümlü olduğum halde büyük bir tanrı olan senden daha ahlaklıyım. Herakles'in oğullarına ihanet etmedim. Başkalarının yataklarına gizlice girerek sana ait olmayan kadınları elde etmeyi biliyorsun, ama dostlarını tehlikelerden korumaktan haberin yok. Ya düşüncesiz bir tanrısın ya da nasibini alamamışsın adaletten.*” (s. 16: 342-347)

Sophokles, Euripides'ten yaklaşık 20 yıl önce yazdığı *Aias*'ta kahramanı Aias'ı intihar ettirmiştir.

Herakles'in bu oyununda anlatılan, çocuklarını ve eşini öldürme olayı, genel mitolojik kaynaklarda, 12 yılda 12 ünlü görevi yerine getirdikten sonra değil, onlardan önce, hayatının başlarında gerçekleşir, bu çıldırık cinayetleri sona çeken Euripides olmuştur. Böylelikle, adeta tragedyanın tanımı yapılı gibi, dünyanın en şanlı, en mutlu olması gereken insanının birden en mutsuz insanına dönüşmesinin trajedisi ortaya çıkarılmıştır.

Yine mitolojide, sadece çocuklarını öldürür Herakles, eşi Megara da İoloas'la evlenir.

Herakles, Yunan mitolojisinin en büyük ve yaygın kahramanıdır.

İlyada'nın çeşitli yerlerinde Herakles'in kahramanlıklarına değinilir.

Akha'ların en yiğit savaşçısı Achilleus da, en kurnaz Odysseus da kendilerini Herakles'le karşılaştırırlar:

“*Güçlü Herakles bile ölümden kaçınmadı, o ki Kronos oğlu Zeus'un en sevdiği adamdı.*” (*İlyada*, XVIII: 117-118, s. 401) der Achilleus. [Ama bilindiği üzere Herakles'in ölümlülük hayatı sona erince Zeus onu yanına, tanrılar katına alır ve ölümlüken ona çektiğini bırakmayan Hera'nın kızı Hebe ile evlendirir.]

Odysseus da şöyle der: “... eski zaman yiğitleriyle boy ölçüşemem,

ne Herakles'le, ne de ...” (*Odyseia*, VIII: 223-224, s. 132).

Biz Herakles'i daha çok Romalılardaki adıyla Herkül olarak bilir ve adından türetilmiş bir deyim gücülük anlamında “Herkül gibi” şeklinde sıklıkla kullanırız.

Çocukluk ve ilk gençliğinde araba sürme, ok atma ve saz çalma dersleri olan Herakles'in Romalılarda ilham perileri Musalarla birlikte saz çaldığı olur.

Herakles adının “Hera'nın şanı” demek olduğunu yazar kaynakların çoğu. Azra Erhat'sa bu adın Hera'dansa “kahraman” demek olan “heros”tan gelmiş olabileceğini düşünür.

10. Troyalı Kadınlar (Troïades)

Oyun, *Aleksandros* ve *Palamedes* adlarında iki tragedya ve *Sisyphos* adlı satirik oyunla birlikte bir dörtleme olarak, MÖ 415'te Atina'da Dionysia festivalinde sahnelenir ve ikincilik ödülü alır. O yılın birincisi Ksenokles'ten günümüze gelen herhangi bir eser yok.

Euripides'in dörtlemesinden de sadece *Troyalı Kadınlar* tam metin olarak elimizde bugün ve 1332 dizeden oluşur.

Aleksandros'un (Paris'in), Troya savaşının ana faktörlerinden; Palamedes'in de, Troya savaşına katılmamak için deli numarası yapan Odysseus'un bu numarasını ortaya çıkaran ve savaş sırasında Odysseus'un yalan dolanla ondan bunun intikamını canıyla aldığı karakter olduğuna bakarsak, üç tragedyanın da Troya savaşını ele aldığını anlarız. Bu sebeple bu üç tragedya “Troya trilogyası” olarak adlandırabiliriz.

Konuların gelişimi açısından bakınca *Troyalı Kadınlar* diğer ikisinden sonra geliyor olmalıdır.

Çanak kale Hisarlık tepesindeki Troya'yı Tros oğlu İlios kurar. Kente kurucusundan dolayı İlion, kurucunun babasından dolayı Troya denir.

Oyunda sahne, kentin düşüşünden birkaç gün sonraki harap Troya surlarının önüdür, sağda solda Troyalı esir kadınlarının çadırları görülür. Hekabe bunlardan birinin önünde yatmaktadır ve oyun boyunca hep sahnede kalır.

Öndeyişte deniz tanrısı Poseidon, geçmişte Troya'nın çevresini Apollon'la birlikte surlarla çevirdiklerini, Hera ve Athena desteğindeki Yunanların “tahta at” manevrasıyla şimdi onu yakıp yıktığını, hiçbir değere saygı göstermediğini, ölen Priamos'un saraylı kadınlarını esir olarak paylaştıklarını anlatır ve yakını; Athena ona hak vermekle kalmaz, hadlerini aşan kötülüklerinden dolayı Hellenlerin dönüş yolunda cezalandırılmaları için işbirliği önerir. Bu sebeple Akha'ların dönüş yolculukları kötü geçecek ve uzun sürecektir.

Sonra sahneye Akha ordusu habercisi çıkıp hangi Troyalı saray kadınının hangi Hellen komutanının payına düştüğünü açıklar: Agamemnon Kassandra'yı kendisine ayırmıştır, Polyxene Achilleus'un mezarına kurban edilir, Andromakhe Achilleus'un oğluna verilir, Hekabe de Odysseus'un payına düşer.

Oyunun ana kahramanı Hekabe'dir elbette. Benim gönlümün kahramanıysa daha çok Kassandra'dır. Kendisine aşık olan tanrı Apollon'dan kâhinlik (bilicilik) yetisini edinir, ama onunla ilişkiye girmeyi reddedip bakireliği seçtiği için gelecekle ilgili söylediklerine ömrünce kimse inanmaz.

İşte bu, cânım Kassandra, Akha ordularını başkomutanı Agamemnon'un cariyesi olarak seçtiğini öğrendince elinde iki meşaleyle sahneye fırlar ve kara mizah dolu sözlerle düğün ilahileri söyleyip çılgınca dans eder.

“*Selam olsun sana Hymenaios, Hymenaios!*
Dans et anne, gül gönlünce!”

RÜZGÂR KANATLI DÜŞLER

köyümün buğday tarlalarına sür beni ey rüzgâr!
ekşi otu kokan ninemin sofrasında
uyanayım çocukluğuma
güneş tepeden doğarken kiremit yakılı konağa
gün doğumu düşler kurayım
koynumda lavanta şişesi bir kese yakut
dalayım körfezden güneşin çırpınışlarına
bir kız çıksın koyaklarımdan bir kız saçlarının yellerinde
mavi nisan sabahları
tel tel uçuşsun duvağında gümüş yansıyışlar
geçerken yalı sokağın gözlerinden
düşüş topukların incelen ökçelerinde kırılalım kılıçığıma
ah!karanfillerin çatırtısında is akşamlar dağlansın
yırtılsın laçınlar
sürmesinde hayallerin buz bir ten ışınsın
burnumuzda kızartısı gül tozuyuşların abanayım
söylemlerinde harelendiğimiz
ayın suyuna
delinsin dehlizler delinsin debisinde kanyon kanyon
çağlayışlar
fıstık yeşili omuzlarda salkım saçak dokunuşların esintisi
düşeyim avuçlarında titreyen göğün kumsallarına
serpintisinden tan ağırlarının saçılalım boynun arkaya
düşüşlerine
ah!inci inci tanecikleri kıpır kıpır damlacıkların
abanayım ağzında cıvıldaayan kuşlara
eğsin saçlarını göğsümde ağlayan suya
kiraz çiçeklerinin sürüklendiği kaynağa
yağmur çeksin dizlerine eteklerini koştursun çıplak ayak
imdeda
ah!dolan izlerinden hasretlerin ırmak ırmak boşalsın
kucağımda yanan günlere
yırtılsın nefes parçalarında can
ellerinde bir demet gelincik savrulsun bir daha şafağa
kızıl bakışların altında ey rüzgâr bırak uyanayım
filiz filiz baharlara
yazgısında çırılçıplak çığıllıkları bassın cıvıltılar!

Serdar ABAY

KÖRLÜK

çıkalım düştüğümüz merdivenleri bir bir
yılğın gözlerimizin son parıltısına kadar
yeniden kuralım adaletin yıkık köprülerini
görü anı kötü düşler diyarımı terk edelim
katı suratları çirkin anıtları buhranlı yılları da

zaman artık miğferi değil aklı başında tutmaya
kuralım kısır döngüsünü bu çürümenin
perdesi kapalı atalet içinde tozlu hafıza
onlarda her şey bir derin uykudadır
kahramanlık, dostluk, sevgi ve müsamaha...*

* Sait Faik Abasıyanık

Mutluluk içinde salla ayaklarını

bir o yana bir bu yana benimle birlikte.” (s. 16: 334-336)

Hymenaios, düğün tanrısıdır, özellikle de gelin, kız evinden oğlan evine götürülürken söylenen ilahinin tanrısı.

Sonra sahneye Andromakhe gelir, kucağında Troyalıların müteveffa başkomutanı Hektor’dan olma Astyanaks’la birlikte. Çocuk kurban edilmek üzere annesinden alınır.

Ardından sahneye Menalaos ve Helene çıkar. Menalaos’un karşısında Helene ile Hekabe tartışırlar.

Helene’nin, Paris’in hakemlik yaptığı üç güzeller söylencesine gönderme yapıp sorumluluğu; Afrodit’e, Paris’e, hatta onu doğuran Hekabe’ye ve felaketlere yol açacağı biliniirken bebekken onu hemen yok etmeyen Troya kralı Priamos’a yüklemesi ve Hekabe’nin buna cevabı çok ilginçtir.

İlyada’nın sonlarında Hektor’un ölüsüne ağlayan dört kadın da, bu oyunda sahne alıp duygu ve düşüncelerini, yakınmalarını dile getirirler böylece.

Son sahnede ortaya babasının geniş kalkanı üzerinde Astyanax’ın parçalanmış cesedi getirilir.

Andromakhe yelkenleri erken açan Neoptolemos’la birlikte yola çıktığı için küçük çocuğun cenazesine ilgilenme işi yaşlı babaanneye kalır. Oyun Troya’nın meşalelerle baştan ayağa yakılmasıyla yükselen alevler ve dumanlarla, yeni efendilerinin peşinden gitmek zorunda kalan Troyalı kadınların ağıtlarıyla kapanır.

Eser, antik Yunan tragediyalarının en durağanı, en az teatral olanı kabul edilir. Bunun en önemli sebebi bu eserin üç tragedyanın sonuncusu olmasıdır bana göre. Paris’in ve Palamedes’in aksiyonlu hayatlarından sonra gelen ve savaşın sonunu yansıtan oyunun daha az eylem içermesi son derece doğal. Ama bu eser kadın kahramanların tiratlarıyla özel bir değer taşımakta bence.

Troyalı kadınlar deyince devrik kraliçe Hekabe, onun en güzel kızı bilici Kassandra, Troya’nın en yiğit savaşçısı Hektor’un dul eşi Andromakhe anlaşılmalı öncelikle. Bunların yakınmaları, yaktıkları ağıtlar, attıkları tiratlar lirik ve düşünsel şiirler olarak değerliler. Bunlara ömrünün belki de en güzel 20 yılını Troya’da geçiren (*İlyada*, XXIV: 764) Helene’yi de eklemek gerekir elbette.

Euripides’in, daha önce yazıp MÖ 424’te sahnelediği *Hekabe* oyunuyla benzerlikler taşıyan bu tragediyayı yazma sebebi olarak, tarihte Melos kuşatması olarak bilinen Atina’nın MÖ 416’da Melos adasında yaptığı vahşi katliam ile oyunun yazılacağı sıralarda yeniden Sicilya işgali için bir sefere çıkılacak olması gösterilir. Şair bir kez daha savaşın acımasız yüzünü sergilemek, “savaş hayranlığına yanıt” vermek istemiş ve bunda da son derece başarılı olmuştur.

Euripides’in *Troyalı Kadınlar*’ı; edebiyat, sahne, sinema gibi alanlarda günümüze kadar süregelen yankılara sebep olmuş bir eserdir. Örnek olarak, Seneca’dan (MS 65) sonra, adı Varoluşçuluk akımıyla anılan Fransız yazar Sartre’in (1980) bu konudaki kitabını anmakla yetinelim ve Euripides’in eserinden küçük bir alıntıyla ayrılmam. Hekabe’nin sözlerinden:

“Mutluluğunun sonsuza dek süreceğini sanan ölümlü akılsızdır. İnsanoğlu gibi tutarsızdır kader, hiç durmadan bir o yana bir bu yana savrulur ve ömür boyu sürmez kimsenin mutluluğu.” (s. 48: 1203-1206)

Haydi şurada son olarak bir söz de biz söyleyelim:

Ağladımız güldünüz,
Sonra hepiniz öldünüz.
Artık rahat mısınız,
Ey Antik Egeliler?..

İÇİNDEKİLER
Cilt: 25 Sayı: 289 - 300
Ocak 2024 – Aralık 2024

(Ayrıca içindeki rakamlar sayıyı, sonrakiler sayfayı gösterir.)

ABAY, Serdar	: Bir Kış Günü (şiir) (296)15	: Geçdöngü (şiir) (292)20
	: Ahşap Evler Türküsü (şiir) (297)20	: Reset (şiir) (295) 1
	: Körlük (şiir) (300)18	: Etimle ve Kemiğimle
ACAR, Ekrem	: Adem İle Adem (şiir) (293)11	Buradayım (şiir) (298) 3
	: Mürşid İle İrşad (şiir) (296) 5	ALTINTAŞ, Samet : Gölün Belleği Silindi (şiir) (289)12
	: İrşad, İşaret ve Şiir (şiir) (298)10	: Jurnal (şiir) (292) 4
	: Parlak Kara Bir Ay (şiir) (300)11	: Yanlış Pinokyo (şiir) (293) 7
AÇIKGÖZ, Döndü	: Annem (şiir) (289)15	: Pesperde (şiir) (297) 1
	: Safranbolu'nun Zaman	: Lunapark (şiir) (298) 7
	Aynası (şiir) (291)19	ALTUNBULAK, Arzu Cura: Yap Boz Dün Ya (şiir) (292)11
	: Yağmurdan Sonra (şiir) (300) 7	: Üçleme Okulu (şiir) (293)17
AĞAR, Meryem	: Serin Bir Yaz Akşamı(şiir) (296)12	: Badi Parmak (şiir) (300) 9
	: Babam Öleli Tam On Yıl	ANGI, Suat Kemal : Bu Yağmur Ormanına
	Oldu (şiir) (297) 5	Sarhoş Giren, Bir Engerek
AKBULUT, Gülçin Yağmur: Hüzün Sarmalı (şiir) (289)17		Tarafından Isırılmayı
	: Yağmur'un Yanlış (şiir) (290)11	Göze Almış Demektir (294) 8
	: Sınırsız Aynalar (şiir) (291)11	ARAKLI, Serap Aslı : Giz Çözü (şiir) (289) 2
	: Esmer Deniz (şiir) (292) 7	: Şiir Dersi (şiir) (291) 5
	: Dağların Dili (şiir) (294) 7	: Dünya Defteri (şiir) (293)20
	: Yağmur'un Odaları (şiir) (295) 9	: Sır (şiir) (295) 1
	: Güneşin Elleri (şiir) (296) 9	: Mahcup Kraliçe (şiir) (299) 3
	: Mavi Perde (şiir) (297)11	ARAS, Fatma : Şubat (şiir) (290)15
	: Fısıltılar Bahçesi (şiir) (299)20	: Yetmiş Ateş Yetmiş Barut
	: Yağmur'a Miras (şiir) (300) 5	(şiir) (292) 9
AKÇA, Sündüs Arslan	: Kamburu Çıkmış Düşler (şiir) (293)19	: Kış Kadın (şiir) (296) 9
	: Tango Var (şiir) (296) 7	: Bir Yüreğin Döküntüsü(şiir)(299)11
AKDENİZ, Kübra	: Sab'ah (şiir) (297)11	ARPACI, Metin :Açelyam (şiir) (297)11
AKTAŞ, Leyla Nisa	: Acıya Alkış Tutmuş Bidayet	ASLAN, Hicran : Storyboard Şiir ve Aleksitimi
ALBAYRAK, Necati	Sonumuza Uyaktır (289) 8	Tutum 'İsa Atakları' –
	: 'Yalnız Sessizliğiyle	Çağrı Topsöken (289) 8
	Burgazada Haikuları'	: Hasan Temiz -Tükeniş
	ve Düşündürdükleri (290) 6	Orkestrası (290)12
	: Dikenine Hokka Fermanına	: Anne Sexton /Kilitli Kapılar/
	Akça Kâğıt Aranır (292)18	Çeviri: Dilek Değerli (291)18
	: İlk Ak Saçlarda Lerzan(şiir)(294)18	: Ahlakın Estetik Standartları
	: Kâğıda Cümbüş (şiir) (295) 7	ve Sanat 'Balkon' - Aysun
	: Sonia Sanchez'in 'Sabah	Telli (292)12
	Haikuları' ve	: Ruhan Mavruk Şiiri:
	Düşündürdükleri (297) 8	Bir Vefa Öyküsü (294)16
ALEMDAR, Hüseyin	: Narkoz (şiir) (289)20	AVAN, Hakkı : Bir Kadının Günlüğünden
	: Barbar İçin Requiem (şiir) (290) 1	(şiir) (296)18
	: Sadece Şiir (291)14	AVCI, Ali Osman : Çocuğun Kalbi (şiir) (299)13
	: Varto (şiir) (293) 2	AVŞAR, Sevil : Sılaya Ne Kaldı (şiir) (291) 1
	: İlham Berk (şiir) (295)20	: Evet! Enformasyon
	: Sadece Şiir (296) 8	Devrimi (293) 4
	: Büyük Saat (şiir) (299) 4	: Enformasyon Devrimi
	: Sadece Şiir (300)10	Dediğimizde (şiir) (294) 2
ALİ, Zeki	: Bu Şiir (şiir) (294)10	: Sarıya Rağmen (şiir) (296) 6
	: Günler Sonatı (şiir) (295)15	: Enformasyon Çağında
	: Derviş (şiir) (296) 5	Devrim Mümkün mü (300) 2
ALİYE, Zeynep	: Yahuda Öpücüğü (şiir) (291)20	AYDIN, Cansu : Yeni Bir Görme Biçimi
ALPER, Yusuf	: Aşk Bu Ya (şiir) (290) 1	ve Şiir (289) 2
	: İki Sen Arasında (şiir) (292) 2	: Tılsımlı Gül (şiir) (290)17
	: 'Adlandırılmayan Yoktur'	: Ece Ayhan'ın "Meçhul Öğrenci
	(şiir) (295) 3	Anıtı" ve Öteki Kavramı (291) 8
	: "Annen Yok Kimsen Yok"	: Gizdöküm (şiir) (296)11
	(şiir) (300) 3	: Pembe Enkaz (şiir) (298)20
ALTINKAYA, Sevda	: Körsular (şiir) (289) 3	: And Olsun ki (şiir) (300) 1
		AYDINHAN, Süreyya Ş. : Kurların Senfonisi (şiir) (289) 3
		AYGÖREN, Mücahit : Sezip Ansever (şiir) (300) 5
		BAHTİYAR, Naci : Ölü Melekler (şiir) (293) 3
		: Dağ Masalı (şiir) (299) 1
		BAKICI, Mert : Temmet (şiir) (293) 9
		BARUT, Ali Asker : Bin Mahzuni (şiir) (289) 1
		: Dört Kapı (şiir) (290)20
		: Hü (şiir) (292) 2

	: Ölüm Sensin (şiir)	(293) 3	ÇEĞİL, Onur	: Kabuk (şiir)	(294)17
	: Ay Deyişi (şiir)	(295)20		: İncelikler (şiir)	(295)17
	: Şarabi Bir Şair (şiir)	(297) 3		: Ödün (şiir)	(296)20
	: İki Şiir: Son Çağ / İtirazcı	(299) 2	ÇELİK, Fikret	: Değil (şiir)	(290) 6
BAŞAR, Semih	: O Güzel Yer (şiir)	(294)17		: Kadın (şiir)	(297) 5
BAŞOĞUL, Adil	: Bir Işık Yakmalı... (şiir)	(296)15		: Haikular	(299) 5
BAYAR, Eylem Hatice	: Denizdir Aydınlatan		ÇELİK, Âba Müslim	: Şimal (şiir)	(290) 1
	Geceyi (şiir)	(298)11		: Son Çelebi (şiir)	(291) 2
BAYRAKÇI, Kemal	: Aşksız (şiir)	(292)13		: Yara Dalışı Hatırlatıyor	(292) 2
	: Narin (şiir)	(298) 9		: Akatalpa Güzellemesi (şiir)	(294) 3
BAYRAM, Dilek	: Söylence (şiir)	(291) 5		: Orhon Murat Arıburnu(şiir)	(295)20
	: Günlere Dair (şiir)	(293)15		: Veysel (şiir)	(297) 2
	: Batıl (şiir)	(294) 4		: Öğretmen (şiir)	(299) 3
	: Cesareti Kırılmış – Kırık			: Ahali Kahvesi'nde (şiir)	(300) 3
	Dökük İnsanlığın Yazamadığı		ÇELİKKOL, Hasan	: Yalnızlığım Bir Adım	
	Dilekçe Örneğidir (şiir)	(296)13		Eksildi (şiir)	(289)17
	: Tuz, Töz ve Biraz Acı (şiir)	(297)12		: Üç Soru (şiir)	(290)15
BAYRAM, Mert	: Oldum ki Yoktum, Oldum Ki			: Böyle mi Olmalıydı Hiç	(292)11
	Varım, Oldum Ki			: Cezasız Suçlar Ülkesinde	
	Olmayacağım	(289)10		Kaç Zaman Sürer Esaret	(294)19
	: O Dikiş Hiç Tutar mı (şiir)	(290)16		: Dipsiz Bir Kuyunun	
BEDRİ, Yaşar	: Bugün Bayram (şiir)	(293) 1		Burgacında (şiir)	(295)19
	: Ötekinin Şiiri (şiir)	(294) 5		: Geriye Kalan Her Şey	
BEGİM, Güzel	: Kalbine Kadar Çok			Suluk Gri (şiir)	(297) 3
	Uzun Yol Yürüdüm (şiir)			: İğde Ağaçlarının Altında	
	(Özbekçeden çev:			Sevişmek Varken (şiir)	(299)12
	Ruhsara Nur)	(299) 9	ÇETİN, Yener	: Sesler ve Acı (şiir)	(289)10
	: Çığ Gibi Yuvarlanan İstirap		ÇEVİK, Hüseyin	: İnsanın Depremi Gene	
	(şiir)	(300) 8		İnsan (şiir)	(290)12
BİLGİLİ, Nazire	: Dünyanın Kökü (şiir)	(293)20		: Karşılıksız (şiir)	(293) 8
CEVAHİR, Arda	: Yazarlık Nedir	(291) 6	ÇINAR, Şahin	: Cüret (şiir)	(292)11
	: Bütüne Doğru	(292) 6	ÇIRALI, Sertaç	: Çömlek Kılçıkları (şiir)	(289)16
	: Mum Söndü	(293)18	ÇİFTÇİ, Fuat	: Adlandırılmayanlar (şiir)	(291) 1
	: Dünyayla İlişki Üzerine	(295)14		: Uzaklığın Babası (şiir)	(294) 5
	Derinliğin Genişlemesi	(296)10		: Dörtlülükler: Ekmek ve	
	: Şair Aranıyor	(297) 2		Salkım / Enis Batur (şiir)	(296) 5
	: Yansılama	(298) 4	ÇİFTÇİ, Halim	: Kalmış Zaman (şiir)	(298) 2
	: Yanılsamanın Kökenselliği	(299) 4	ÇOBAN, Fazlı	: Sen Diye Öğretilen (şiir)	(294) 5
	: Sevda Altinkaya Üzerine	(300) 6		: Demem O ki (şiir)	(297) 7
CEYLAN, Tahir Musa	: İskender'in Düğümü (şiir)	(289) 3	ÇOLAK, Filiz Kalkışım	: O Günler (şiir)	(289)18
	: Opera (şiir)	(290) 9		: Gece Şafağı (şiir)	(290)17
	: Şehir Yarışları (şiir)	(292) 1		: Tutaste (şiir)	(291)17
	: Dönmek (şiir)	(293) 4		: Sezi (şiir)	(293)17
	: Ölüyü Duymak (şiir)	(294)13		: Kızıl Kısırak Sevişler (şiir)	(294)10
	: Derbeder (şiir)	(295) 5		: Su Çılgılığı (şiir)	(295) 9
	: Eskiler Yeniler (şiir)	(296)15		: Sensizliğime Bıraksam	
	: Düşeyde Düşerken (şiir)	(297) 4		Seni (şiir)	(297)12
	: Mülk (şiir)	(298)11		: Rüzgâr Kanatlı Düşler (şiir)	(300)18
	: Kokusu Leylak (şiir)	(300) 5	ÇOLAKOĞLU, Önder	: Hürriyet Vuruldu (şiir)	(293) 9
ÇAKIR, Cemile	: Zavallı Böcek ve Ben...		ÇOMAK, Hüseyin	: Haikular	(295)19
	(şiir)	(289) 3	DARA, Ramis	: Cinash İkilikler	(289) 5
	: Hiçliğin Ortasında (şiir)	(290) 9		: Kar İkilikleri	(290) 5
	: Hayatımın Dere Yatağında			: Güneşe İkilikler	(291) 4
	(şiir)	(291) 3		: Aşk'a İkilikler	(292) 5
	: Aşk Şakıyan Kuş (şiir)	(292) 3		: Bahar İkilikleri	(293) 7
	: Özgürlüğüm ve Hiçliğim(şiir)	(293)3		: Cinash İkilikler	(294) 3
	: Bizi Çarmıha Geren			: Benim Aciz	
	Acılarımız (şiir)	(294) 1		(Şah)Beyitlerim (şiir)	(295) 5
	: Erik Ağacı ve Ben (şiir)	(295) 4		: Antik Yunan Tragedyası	
	: O Alevden Yağmur (şiir)	(296)11		ve Üç Büyükler, I	(296) 2
	: Ben Her Gün (şiir)	(297)20		: Antik Yunan Tragedyası	
	: Narin Bir Gül Düştü Suya			ve Üç Büyükler, II	
	(şiir)	(299)10		Aiskhylos Tragedyaları	(297)15
	: Korkuyorum Ama... (şiir)	(300) 3			
ÇAPIK, Hasan	: İzlerken Yumurtasını Kıran				
	Caretta Yavrusunu 8şiir)	(295)11			

	: Antik Yunan Tragedyası ve Üç Büyükler, III Sophokles Tragedyaları (298)14		: İnsan Müsveddesi (şiir) (298)20
	: Antik Yunan Tragedyası ve Üç Büyükler, IV Euripides Tragedyaları I (299)15	EKİNCİ, Eyüp	: Kaldı (şiir) (291)15
	: Euripides Tragedyaları II (300)14		: Yükselme Yangısı (şiir) (292)19
DEDE, Hüseyin Avni	: İki Aykırı Üçlük (şiir) (289) 1	ELİTOK, Bülent	: İki Kafadarın WhatsApp Sefası (297)13
DEMİR, Eylem	: Güneş Kapalı (şiir) (296)17	EMİN, Çağrı	: Ağustos, Eylül, Poyraz... Bu Yaz (şiir) (297)14
DEMİRCİOĞLU, Mustafa:	"Maraş'tan Bir Haber Geldi" (şiir) (290)19		: Nar Suyu (şiir) (298)11
	: Önsüz Pembe (şiir) (299) 3	EMRE, Orhan	: Hayatın Anlamı Üzerine Dizgesiz Düşünceler (299) 6
DENİZ, Ahmet Halis	: Veda Busesi (şiir) (296)19		: Siyah (şiir) (289)16
DOĞAN, Ahmet Şerif	: Alçalan Duvarın Üstünde Yükselen Alçak Bir Bakış Açısı (Şiir) (289)19		: Yasemin Dalları (şiir) (290)13
	: İrisin Kanında Yolunu Kaybeden Bir Damar Tıkanıklığı (şiir) (296)20	ERÇELİK, Ersan Kaan	: Underground (şiir) (296) 9
	: Bazen Zaman Arsız Arsız Sırtırken Bulursun Kendini Kendine Gömerlerken (şiir)(298)12	ERDENOĞLU, Köksal	: Gün Batımı (şiir) (298)20
	: Saygı Duruşu ve Kimigayo (şiir) (300)11	ERDOĞAN, Barış	: Yağmur ve Şehir (şiir) (300)12
DOLU, Gonca	: İnce Akıntı (şiir) (290)15		: Kırılğan Yüzler Albümü (289)14
	: Sessizliğin Diğer Yanı (şiir) (292)13		: Sembol Ormanları (şiir) (290)18
	: Kâğıtta Kül (şiir) (295)11		: Oruç Hoca İçin (şiir) (289)19
	: Ayak Seslerimdir Suskunluğum (şiir) (297) 5		: Yalnlığa İnce Bir Çerçeve (289) 6
	: Kum ve Su (şiir) (299)11		: Huyhuylanmayan Durulmaz (290) 2
DORUK, İsmail	: Sen Söyle (şiir) (300) 7		: Kehanet Avcısı Bir Falcıyım (291)10
DROSİNOS, Tasula	: Diren Kadın (şiir) (291) 7		: Hayyam Neymiş Mey Değilmiş (şiir) (292) 1
	: İki Ayaklı İskemle (şiir) (292)15		: Nemrut Adamlar Ansiklopedisi (293) 8
	: Yeniden Doğuşa Güzelleme (şiir) (294)19		: Güzellik Körlüğü (294) 6
DURMAZ, Fatoş	: Fotoğraf (şiir) (289)15		: Ayak İzlerim Derinleşirken (295) 6
	: Hâlâ Göğsünde mi Sakladığım Kuş? (şiir) (290)20		: Taşa Çalınmış Türkçeyim (şiir) (296) 4
DÜZGÜN, Öztekin	: İyi mi Böyle? (şiir) (292)15		: Biz Büyük Bir Hevestik Firuze (297) 3
EDİZ, Tuğrul	: Uçların Sivri (şiir) (289)15	ERGİNBAŞ, Şerif	: Güvercinleri Bir Alay Namussuz (298) 9
	: Zaman Uçurumları (şiir) (289) 19		: Sarışın Bir Eylülsün Niagara (şiir) (299)20
	: Kömürden Gelenlerin Türküsü (şiir) (292)11	ERKEKLİ, Osman Serhat	: Ölüm Üstüne Diri Hikâyeler (300) 4
EFE, Hasan	: Rayman, Atların Örkünü Niye Söktü? (289) 4		: Çok Yaşasın Edim! (şiir) (291) 3
	: Şiir, Şair ve Uyum Zekâsı (290) 4		: Geçilemeyen (şiir) (299) 1
	: Boşlukta Savrulan Kâğıt Mendil (291)12		: Dostum İsmet Tokgöz (289)16
	: Şiir Sımra Sığar mı? (292) 8		: Coşkun ve Şiiri (şiir) (290) 3
	: Halil Şahan'ın Şiire Bakışı: "Tek Şiir" (293)10		: Beş Beyit (şiir) (291) 1
	: Nedeni Olmayan Şiir Neden Yazılısın? (294)14		: Günlük (293)16
	: Charles Baudelaire ve Karikatür (295) 2		: Dörtlük (şiir) (294) 2
	: Boşluk ve İlham (296)12		: İki Şiir: Mars'taki Nar Ağacı / Gelibolu'daki Nar Ağacı (şiir) (295) 3
	: İlişkiler Sisteminde Sanatsal Üretim (297) 4		: Günlük (296) 6
	: Sürüngen Beynin İşlevselliği Şiiri Etkiler mi?(298)6		: Günlük (298) 1
	: Sofrada, Yemekten Önce Bir Dilim Şiir Size İyi Gelecektir (299)10	EROL, Emre	: Algı ve Gerçeği (şiir) (289)18
	: Şiirdeki Empati ve Sempatı İşleyişi (300) 8		: Yokluğuna (şiir) (295)17
EKİCİ, Furkan Eren	: Beyazlıklar (şiir) (295)13	ESASLI, Seval	: Bulut Kahverengi (şiir) (299)20
		EZER, Cihan	: Sanki Sonsuz (şiir) (294) 1
		FİRUZİ, Elif	: Bezm-i Elest (şiir) (289)17
		GÖKDEMİR, Nurkan	: Silsile (şiir) (292) 9
			: Ben (şiir) (292) 9
			: Sanallı Gerçek (şiir) (295) 7
			: Hay Seni Gidi Karakedi!.. Sizi Gidi Karakediler Hay!.. (şiir) (298)12
		GÖNÜL, Gizem Ece	: Seyrüsefer (şiir) (293) 5
		GÜNDÜZ, Oğuzhan	: İrkilmiş Bir Kedi (290) 8
		GÜNEŞ, İsmail	: Aşk (şiir) (292)13
		GÜREL, Şenol	: Baçsız (şiir) (292)13

	: Yasa (şiiir)	(294)20		: Boyalı Taş (şiiir)	(297) 3
GÜRKAN, Örsan	: Wanted (şiiir)	(294)19		: Mihrican Fırtınası (şiiir)	(299) 1
GÜVENER, Uluy Koçak:	Duvarsız (şiiir)	(289)18	KILIÇ, Mustafa Ergin	: Oyu (şiiir)	(293)20
	: Ahval (şiiir)	(291) 5		: Ayn (şiiir)	(298) 2
	: Tutye (şiiir)	(293)19	KINIK, Coşkun	: Kadınlarımız (şiiir)	(290) 3
	: Susya (şiiir)	(295)17	KISA, İlker	: Aşil (şiiir)	(289)17
	: Ta (şiiir)	(298) 8	KİBAR, Haldun	: Yurtta Sulh Mü Yahut Yurtta	
İŞIKER, Nihan	: Bulacağım Seni (şiiir)	(289) 3		Barış mı Demeliyiz Diyenlerin	
	: Gecikmeler (şiiir)	(294)13		Başlattığı Savaşta Annemi	
	: Tutamadım Elini (şiiir)	(295)15		Düşünmek (şiiir)	(294)16
	: Anne Tonu (şiiir)	(296)20		: Şairler ve Oğulları (şiiir)	(296)17
	: Sözde Bıçak (şiiir)	(297) 9		: Önce Bir Çift Gözdün (şiiir)	(298) 9
	: Hükümsüzdür Yemin (şiiir)	(299) 9	KOLÇAK, Kemal	: Kediye Kovalayan Kuyruk	
	: Henüz Değil (şiiir)	(300) 7		(şiiir)	(292)13
İŞILDAR, Gülsüm	: Ah Şu Şairler (şiiir)	(289)13	KONŞER, Nevzat	: Yinelenen (şiiir)	(290)19
	: Kime Nişan Alsam (şiiir)	(290)17		: İlk (şiiir)	(294) 6
	: Yüzümün Duvarları (şiiir)	(294)17	KORKMAZ, Dilaver	: Bıçkın (şiiir)	(290)17
	: Ruhumdaki Lahit (şiiir)	(296)18		: Coğrafik Bir Şiiir (şiiir)	(292) 9
	: Islak Bir At (şiiir)	(297) 5		: Şairler Muhafif Ölür (şiiir)	(293)15
	: Mudanya Akşamları (şiiir)	(299) 9	KOYUNCU, Fahrettin	: Kırıktan Kırıntılar Kaldı	
İPEK, Meral Aydın	: Boşluğın Sırrı (şiiir)	(294)17		(şiiir)	(291) 3
	: Güz Ağrısı (şiiir)	(299) 3	KÖKLÜ, Ekin	: Tekâmül (şiiir)	(289)11
KABAN, Sinan	: Çarşının Hali (şiiir)	(291)12	KÖKSAL, Hülya	: Kalan (şiiir)	(293) 5
	: Voleybolcu Kız Söylemedi			: Sızma (şiiir)	(294) 9
	(şiiir)	(292)14		: Gelecek Zaman (şiiir)	(296)19
KANCA, Ayşe Şafak	: Ço(cu)kluklar (şiiir)	(289) 16		: Ölüm Cömerttir Bizim	
	: Çat A -y- na Yüzleşmeler		KUL, Erdoğan	Topraklarımızda(şiiir)	(297)10
	(şiiir)	(292)19	KURAL, Hüseyin	: İşaret Zamiri (şiiir)	(296)20
KAPLAN	: Yinelemeler (şiiir)	(300)24		: Zorbalar Zordalar (şiiir)	(292) 5
KARA, Erkan	: Sevgiliye (şiiir)	(289)14		: Sekemeyişimin Sekiz	
	: Ölü ve Ölüm Üzerine	(290)16		Sebebi (şiiir)	(293) 6
	: Gülден Geliyorum (şiiir)	(292)19		: Sil Ah'lı Kuvvetleri (şiiir)	(294) 7
	: Ayrılığın Hüznü mü Yoksa			: Kırılardan ve Daha	
	Unutulmanın Korkusu mu	(294)18		Aşağılardan (şiiir)	(295)13
	: Kış Bitti	(296)18		: Dünyanın Bütün	
	: Şehrim ve Semtim	(298) 8		Tereddütleri (şiiir)	(296)11
KARABULUT, Selami	: Son Arzu (şiiir)	(296) 4		: Ölmeden Önce Yemeniz	
KARADENİZ, Sinan	: Fotoğraf (şiiir)	(290)11		Gereken Yedi Tekme (şiiir)	(297) 9
	: Rahip (şiiir)	(291)17		: Yas ya da (şiiir)	(298) 7
KARAGÖZ, Melih	: Gecenin Kalbinde Unutulmuş			: Yeni Bir Ülke İçin Ünlemler	
	Bir Şair Bahri Çokkardeş	(293)12		(şiiir)	(299)14
	: Birhan Keskin'de Yeryüzü			: Ölümü Küçümseyen	
	Halleri	(295)11		Küçülür Büyüten Büyümez	
KARAKAŞ, Ayfer	: Önsözünü Ağrıyan Hattat			Ama (şiiir)	(300)13
	(şiiir)	(294) 4	KUVVET, Mehmet	: Çok Yaralar Aldık(şiiir)	(295) 7
KARAKÖSE, Zabit	: İzmir Kıyıları (şiiir)	(295)18		: Sen Benden Ne Bilirsin Ki!	
	: Şarkıların Dili (şiiir)	(298) 7		(şiiir)	(296)15
KARATAŞ, Himmet	: Sürgünde Bir Mevsim (şiiir)	(298)20	KÜÇÜK, Ferziye	: Zamanusta (şiiir)	(292) 1
KARATAŞ, Levent	: Silsile (şiiir)	(294) 3		: Neden (şiiir)	(293)20
	: Düş (şiiir)	(298) 1		: Kışkırtma (şiiir)	(294)15
	: Mahrem (şiiir)	(300) 2		: Güneşyanığı (şiiir)	(296) 4
KARAYAZI, Mahir	: Güzelsin II (şiiir)	(289) 7		: Sarıeylül (şiiir)	(298)19
	: Yola Girmesen?.. (şiiir)	(296) 1	LEBLEBİCİ, Funda	: Yarınlar Bizim... (şiiir)	(292)19
KAYA, Hatice Eğilmez	: Ne Güzeldi (şiiir)	(293) 3	MUTLU, Berfin Hayal	: Kırklarında Helva	
KAYACAN, Oğuzhan	: Soru Cevap (şiiir)	(290)20		Yemeye Kuvvetimiz (şiiir)	(296)19
KAYRA, Peria	: Göz Değmemiş Bir Ada		MUTLUER, Hıdır	: Yolun Sonu İçin Uzunca	
	(şiiir)	(289)13		Bir Ahh (şiiir)	(295)11
	: Rüzgârla Yarışan (şiiir)	(291) 3		: Sis (şiiir)	(300) 7
	: Yaz Yağmuru (şiiir)	(296)17	NALÇA, Kıvanç	: Vervansın (şiiir)	(291) 9
	: Mezhiba (şiiir)	(298) 6		: Usul Velvele Makam	
KEMAL, İlhan	: Açtığımda Vargit Çiçekleri			Nihavent (şiiir)	(295)19
	(şiiir)	(289) 9	OĞUZ, Cihan	: Sniper (şiiir)	(300) 1
	: Rakik (şiiir)	(291) 2	OĞUZ, Mustafa	: Çalmaklı Şiiir (şiiir)	(290)11
	: Gece Çıldirtan (şiiir)	(292) 3		: Fakirlik (şiiir)	(294)13
	: Huzursuz (şiiir)	(294)20		: Güneşli (şiiir)	(296) 6
	: Siyah Nilüfer (şiiir)	(295) 7		: Dikine Dizeler	(298) 5

ORAL, Hamit	: Yokluk (şiir)	(300) 3	: Vapur Hatları (şiir)	(290)11
ORHAN, Emin	: Tikler (şiir)	(296)13	: Yıllar (şiir)	(294) 5
	: Tarlanın Tembeli	(290)14	: Mutluluk Dansı Bu	
	: Ağır Latif ve Dünya Şiir		: Dağların Havası (şiir)	(296) 5
	Günü	(292)18	: Değirmen (şiir)	(297) 7
	: Terazinin Kopan Yay	(293)19	: Mars'a Yol Alan Oda (şiir)	(291) 9
	: Çul Çürüten Battal Emmi	(295)16	: Ben Güzelden Ayrı Kalmam	
	: Hap Yap Para Kap		(şiir)	(292) 3
	: Tabletlerinden "Yirmi Lak		: Arap Şükrü'de Nirvana(şiir)	(293) 9
	Tablet'e	(296)16	: Meyleme (şiir)	(298) 1
	: Hamamönü'nden		: Dört Mevsim (şiir)	(290)19
	Dönmek	(297)10	: Adalet Felsefesi	(292)14
	: O Bende Hâlâ Bir Sır	(298)10	: Aşkî Tazele Ben'i	
	: Hüseyin Rahmi'nin "Şık"		Doğur (şiir)	(297)14
	Romanı	(299)12	: Bir Cem Vakti (şiir)	(299)11
	: İrfan'ın Balıklı Kitabı	(300)12	: Ünutmak (şiir) (Uygurcadan	
OSMANOĞLU, Kenan	: Kolektivizm ve Camel		(Çev. Nur Ahmet Kurban)	(297)20
	White (şiir)	(291)19	: Çalınan (şiir)	(298)11
ÖMER, Mine	: Umut Ezgisi (şiir)	(291)17	: Kitap Tavsiye Etmek (şiir)	(299)19
ÖNGÖRE, Bilge	: Şeytani Arzular (şiir)	(291)17	: Ali Abi Şahit (şiir)	(291)20
ÖZ, Musa	: Ey Karacaoğlan Ey Aşk		: Yol'da Kalanlar (şiir)	(294)11
	Şiirleri Ötesi (şiir)	(290) 7	: Tersî (şiir)	(292)12
	: Gelmedin Ömrümün Güz		: Gazze'nin Dört Çocuğu	
	Bahçesine (şiir)	(292)20	(şiir)	(290)13
	: Sırtına Solgun Bir Sonbahar		: Sen Bilmezsin (şiir)	(291) 7
	Giyerdin (şiir)	(294) 2	: Üzülmenin Kanı Akmıyor	
	: Mavi Kâfurlu Turnusol		Nasılsa (şiir)	(293) 9
	Kâğıdı (şiir)	(296) 10	: Put The Blame On Me (şiir)	(295)18
	: İkinci Yeni Homeros ve		: Bir Gün Daha (şiir)	(297) 1
	Nâzım (şiir)	(299) 5	: Dünyada Bir Yer Edindin	
ÖZBUNAR, Hasan Hüseyin:	Yılkı Atı (şiir)	(289)16	(şiir)	(299)13
	: Suç (şiir)	(291)13	: Cinayet İşler Gibi Sevdiler	
ÖZCEYLAN, Mehmet	: 53 Bin 537 (şiir)	(298)13	Benî (şiir)	(294)17
ÖZÇELİK, Güray	: Senin Gayretli Uykuların		: İsmarlama Türkünün Son	
	Var (şiir)	(292)12	Yirmi Üç Sanıyesi (şiir)	(291)16
	: Onların Yankısı (şiir)	(294) 7	: Keşke Kafamdaki	
ÖZDEMİR Bahadır	: Ölü Kuşlardan Sonra (şiir)	(291)12	Maskeler (şiir)	(298)13
	: İlk Kanı Bağışlamak (şiir)	(297) 9	: Kara Delikte Persona (şiir)	(292) 7
	: Nem Saltanatı (şiir)	(299)11	: Sayıklamalar (şiir)	(293)18
ÖZDEMİR Turgut Can	: Sone III (şiir)	(300)11	: Aşkın Yitişi: "Aytenî Anlama	
ÖZDOĞAN, M. Ali	: Ölürsen Güzel Şeyler		Atlası"	(294)12
	Söyleyeceğim Sana (şiir)	(297) 7	: Şiirsel Anlatımda	
	: Domates Lekesi (şiir)	(299) 2	Yabancılaştırma	(295) 8
ÖZGEN, Özge	: Ünzile (şiir)	(291) 7	: Düşündürmenin Şiiri	(297) 6
	: Kül Yarası (şiir)	(292)10	: Basma Etek (şiir)	(290) 9
	: Süreyya (şiir)	(294)15	: Karadağ'da Bayram	
	: Karanfil (şiir)	(296) 7	Sabahı (şiir)	(295)19
	: Gölgeler Şiir Doğurmaz		: Yıkıntı (şiir)	(293) 5
	(şiir)	(300) 9	: Soluğunu Üfle İçime (şiir)	(294)11
ÖZHELVACI, Yasin	: Matrix (şiir)	(294)19	: Üç ağız (şiir)	(290)13
ÖZKAN, Zeynep	: Çığ Gibi Yuvarlanan		: Kazıbilim (şiir)	(292)15
	Istırap (şiir)	(300) 9	: Sofra (şiir)	(294)15
ÖZKÖK, Seher	: Gözlerimi Kapadım (şiir)	(289) 5	: Ak yıldı (şiir)	(295) 6
	Anka (şiir)	(290) 9	: Viyolonsel (şiir)	(300)12
	: Yusuf (şiir)	(291)11	: Kalemime Döşekler	
	: Otobiyografi (şiir)	(298) 1	Sereceğim (şiir)	(290)18
	: Nilüfer (şiir)	(299) 9	: Kendince Yirmi Geçe (şiir)	(289) 9
	: Cem (şiir)	(300) 4	: Kohei Kihara Anıtı (şiir)	(293) 7
ÖZTEPE, Ozan	: Kent Haritalarında		: Sensible (şiir)	(299)20
	Görünmeyen Mirza Çelebi		: Poseidon (şiir)	(292) 4
	Sokak (şiir)	(290) 5	: Kıymından Çıkmışların İlk	
	: Latifinin Öldüğü (şiir)	(292) 3	Günleri (şiir)	(293) 6
	: Kimlerdir Delirten Devleti?		: Konversiyon (şiir)	(294) 7
	(şiir)	(294)20	: Seda (şiir)	(294)15
	: Yarının Ölüleri Sizler (şiir)	(298) 3	: Baran (şiir)	(292)15
RAYMAN, Mehmet	: Şehir Korsanları (şiir)	(289)19	: Kalıcı Dövme Olduk	

	Dünyanın Sirtında (şiir)	(289)18
	: Ustalaştık Çocuklukta (şiir)	(292)19
	: Sür Sevincini Yarama(şiir)	(294)20
TEKNİKEL, Ramazan	: Ada (şiir)	(290)20
	: Değıniler	(291) 4
	: Yanlış Av (şiir)	(293) 5
	: Ucu Ucuna Yaşamak (şiir)	(294) 1
	: Rüzgâr (şiir)	(293)15
	: Çeviri Şiir Üzerine Değımeler	(295) 4
	: Gölge (şiir)	(296) 7
	: Değımiler	(299) 2
	: Bu Baygın Kokular (şiir)	(300) 2
TEMÜR, Umut	: Hatırla/ Tatlıdır/ Anlam Vermek (şiir)	(296)14
TEZGÖRENLER, Şerif	: Tek Tük / 9 (şiir)	(290)10
	: Tek Tük / 10 (şiir)	(291)12
	: Günaydın (şiir)	(293)15
	: Tek Tük / 11 (şiir)	(295)17
	: Tek Tük / 12 (şiir)	(297) 7
	: Ne Güzel Ne Tuhaf (şiir)	(300)13
TIĞ, İbrahim	: Eylül (şiir)	(289) 6
	: Şebnem Ağzın (şiir)	(296)13
	: Yavaş Ol (şiir)	(297)11
TİRYAKİ, Ertuğrul	: Sahi (şiir)	(289) 9
TİRYAKİ, Zeynep N.	: Sevinç Kuřları	(289) 9
TOKCAN, Burak	: Son Kesikler (şiir)	(291)11
	: Diğır Kesikler (şiir)	(294)13
TUNA, Bilge	: Gece, Küller ve Külkedisi	(297)12
TUNÇ, Ferruh	: Bu Arada (şiir)	(293) 1
TUTUCU, Mert	: Meteorolojinin Tek Günlük	
TUTUMLU, Mehmet Akif:	Edebiyat Dünyası Üzerine 10 Aforizma	(291) 2
	: Hataya Dair Aforizmalar	(292) 2
	: Yaşlılık Üzerine Aforizmalar	(293) 2
	: Terkedilmek Üzerine	(294) 4
	: Yaz Haikuları'ndan	(295) 1
	: Yaz Haikuları –II	(296) 5
	: Yaz Haiukuları –III	(297)20
	: Antik Felsefe (şiir)	(300) 5
TÜRK, Yeprem	: Maraş Depremi Vesilesiyle VI (şiir)	(289)11
	: Maraş Depremi Vesilesiyle Sonsöz (şiir)	(290) 3
	: Fethi Gemuhluođlu, Dostluk	(291)16
	: Değini	(292)10
	: Vezinlere Veda'dan	(293)16
	: Canlara (şiir)	(295) 3
	: Selamet Yeri (şiir)	(296)10
	: Kalan (Şiir)	(297) 1
	: Çobanlığın Nuruyla (şiir)	(299) 7

UZUNGÜNEŞ, Cem	: Medusa (şiir)	(289) 1
ÜLKER, Yalçın	: Uyumsuz (şiir)	(290)18
VAROL, Hasan	: Şiirsel Kulak 2	(289)12
	: Anlam, Aramak...	(290)10
	: Metin Demirtaş ve Kırılğan Ben	(292)16
	: Taş Çileđi (şiir)	(293) 1
	: Şiirde Tema Üstünlüğü	(295) 10
	: Şiirde Anlam Anlatım	(296)14
	: Şairin Yalnız Kıpırtılı Bir Ağaç Olduğu	(298)12
WERGER, Fırat	: Kaplumbağanın Sürgünü (şiir)	(293)11
YAROĐLU, İlgin	: Saliha (şiir)	(293) 11
YAZICI, Halim	: Sarışın Bir Kurşun Gibiydi Zaman (şiir)	(300) 1
YEŞİL, Enes	: Otuz Üç (şiir)	(295)15
YILDIZ, Kalender	: Celali (şiir)	(293)19
	: Lirka (şiir)	(295)15
YILMAZ, Ahmet	: Sessiz Bir Taş (şiir)	(289)13
	: İzmarit (şiir)	(293)11
	: Haikular	(296)19
YILMAZ, İsmail Güney	: Nekropol (şiir)	(290)13
	: Yokuş Koşu (şiir)	(296)13
	: Pamuk (şiir)	(300)13
YOLDAŞ, Mustafa Burak:	Ezgin Karanlık (şiir)	(297)13
ZENGİN, Seçkin	: İkilikler	(292)11
	: İkilikler	(294)14
	: Şiirler	(298) 9

KAPLAN

YİNELEMELER

Kuru ağaçlar, çıplak dallar ucunda sallanır sevgim
eriyor düş, salkım saçak içimde yaşamak

Meşenin içinde dinlenmiş su, yürür damarlarıma
akıyor suç, içimde bir yol, rayları sökülmüş

Yanmış kentler, bozguna uğramış bütün limanlar
yükseliyor koku, baş başa kaldığımız bir yok oluş

Yüzünüzün arkasında biri var mı kuşuklu inancım
iniyor yumruk, gittikçe uzaklaşıyor geçmiş

Kâbuslarımın içine devrilmiş kandil, tutuşur ruhum
düşüyor gardım, rüyalarım korkularımın gölgesi

Gökte ayın ışığı küskün, yer suya büküyor boynunu
çaresiz taş, toza dönüyor esince rüzgâr

Yokuşların başladığı yer şimdi, yetmiyor yenilgi
tekrarlıyor hayat, yeniden yeniden her şeyi

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Halim Çiftçi (Ömerbey Mah. Ş. K. Ahmet. Sok. Fidan Apt. B. Blok. Kat: 2, D: 5- MUDANYA)
Yazışma ve posta kargo adresi	: PK 68 16361 Ulucami – BURSA
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685

İsteyen herkes akatalpa sitesinden kâğıt çıkışı alabilir.

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.org), şair ve yazarlarımızın bağışladıkları telifler ve bazı şiir dostlarımızın katkılarıyla yayımlanmaktadır.